

Załącznik nr 1
do Uchwały Nr XI/65/2011 Rady Gminy Gaworzyce
z dnia 29 grudnia 2011r.

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO GMINY GAWORZYCE

SPIS TREŚCI:	
CZĘŚĆ A. UWARUNKOWANIA	
I. WSTĘP	7
PODSTAWY PRAWNE	7
MATERIAŁY WYJŚCIOWE	8
PRZEDMIOT OPRACOWANIA	9
II. UWARUNKOWANIA ROZWOJU	10
1 DOTYCHCZASOWE PRZEZNACZENIE, ZAGOSPODAROWANIE I UZBROJENIE TERENU	10
2 STAN ŁADU PRZESTRZENNEGO I WYMOGI JEGO OCHRONY.....	11
3 STAN ŚRODOWISKA, W TYM STAN ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ, WIELKOŚĆ I JAKOŚĆ ZASOBÓW WODNYCH ORAZ WYMOGI OCHRONY ŚRODOWISKA, PRZYRODY I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO.....	12
3.1 STAN ŚRODOWISKA NATURALNEGO.....	12
3.1.1 Położenie fizyczno – geograficzne.....	12
3.1.2 Rzeźba terenu i budowa geologiczna.....	12
3.1.3 Surowce naturalne	13
3.1.4 Wody powierzchniowe i podziemne.....	13
3.1.5 Warunki klimatyczne	14
3.1.6 Gleby.....	14
3.1.7 Lasy.....	15
3.2 OCHRONA PRZYRODY.....	15
3.3 STAN ROLNICZEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ	17
3.3.1 Warunki naturalne rolnictwa.....	17
3.3.2 Struktura agrarna i liczba gospodarstw.....	18
3.3.3 Produkcja roślinna.....	19
3.3.4 Produkcja zwierzęca	20
3.4 STAN LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ	21

3.5	PODSUMOWANIE.....	21
4	STAN DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ.....	22
4.1	Wartość środowiska kulturowego objętego ochroną prawną.....	22
4.2	Obiekty wpisane do rejestru zabytków.....	24
5	WARUNKI I JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW, W TYM OCHRONY ICH ZDROWIA.....	25
5.1	DEMOGRAFIA I ZATRUDNIENIE.....	25
5.1.1	Sieć osadnicza i demografia.....	25
5.1.2	Ruch naturalny ludności.....	27
5.1.3	Zatrudnienie.....	28
5.2	WARUNKI ZAMIESZKIWANIA.....	29
5.3	OCHRONA ZDROWIA.....	30
5.4	POMOC SPOŁECZNA.....	31
5.5	EDUKACJA.....	32
5.5.1	Wychowanie przedszkolne.....	32
5.5.2	Szkoły podstawowe, gimnazjalne i ponadgimnazjalne.....	33
5.6	KULTURA, SPORT, REKREACJA.....	34
5.7	TURYSTYKA.....	36
5.8	POZAROLNICZA DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZA.....	38
6	ZAGROŻENIE BEZPIECZEŃSTWA LUDNOŚCI I JEJ MIENIA.....	38
7	POTRZEBY I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY.....	38
8	STAN PRAWNY GRUNTÓW.....	39
9	WYSTĘPOWANIE OBIEKTÓW I TERENÓW CHRONIONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH.....	40
10	WYSTĘPOWANIE OBSZARÓW NATURALNYCH ZAGROŻEŃ GEOLOGICZNYCH.....	40
11	WYSTĘPOWANIE UDOKUMENTOWANYCH ZŁÓŻ KOPALIN ORAZ ZASOBÓW WÓD PODZIEMNYCH.....	40

12	WYSTĘPOWANIE TERENÓW GÓRNICZYCH, WYZNACZONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH	41
13	STAN SYSTEMÓW KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ, W TYM STOPIEŃ UPORZĄKOWANIA GOSPODARKI WODNO-ŚCIEKOWEJ, ENERGETYCZNEJ ORAZ GOSPODARKI ODPADAMI	41
13.1	STAN SYSTEMU KOMUNIKACJI	41
13.1.1	Komunikacja drogowa	41
13.1.2	Komunikacja kolejowa	41
13.1.3	Komunikacja rowerowa	42
13.2	INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	42
13.2.1	Zaopatrzenie w wodę	42
13.2.2	Gospodarka ściekowa	42
13.2.3	Gospodarka odpadami	43
13.2.4	Zaopatrzenie w gaz	43
13.2.5	Zaopatrzenie w energię elektryczną	44
13.2.6	Telekomunikacja	44
13.2.7	Gospodarka ciepła	44
14	ZADANIA SŁUŻĄCE REALIZACJI PONADLOKALNYCH CELÓW PUBLICZNYCH	45
	CZĘŚĆ B	47
	KIERUNKI	47
III.	KIERUNKI ROZWOJU	48
1	KIERUNKI ZMIAN W STRUKTURZE PRZESTRZENNEJ GMINY ORAZ W PRZEZNACZENIU TERENÓW	48
2	KIERUNKI I WSKAŹNIKI DOTYCZĄCE ZAGOSPODAROWANIA ORAZ UŻYTKOWANIA TERENÓW, W TYM TERENY WYŁĄCZONE SPOD ZABUDOWY	49
2.1	Tereny zainwestowane	50
2.1.1	Tereny zagospodarowania intensywnego - MI	50
2.1.2	Tereny zagospodarowania ekstensywnego - ME	51
2.1.3	Tereny aktywności gospodarczej – AG	52
2.1.4	Tereny usług publicznych - U	53
2.2	Tereny niezainwestowane	53
2.2.1	Tereny użytkowane rolniczo i inne	53
2.2.2	Tereny zalesione i dolesień - ZL	53

3	OBSZARY ORAZ ZASADY OCHRONY ŚRODOWISKA I JEGO ZASOBÓW, OCHRONY PRZYRODY, KRAJOBRAZU KULTUROWEGO I UZDROWISK....	54
4	OBSZARY I ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTEKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ.....	58
5.	KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ	61
5.1.	KIERUNKI ROZWOJU KOMUNIKACJI.....	61
5.1.1.	Komunikacja drogowa.....	61
5.1.2	Komunikacja kolejowa	63
5.1.3	Komunikacja rowerowa.....	63
5.2.	KIERUNKI ROZWOJU INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ.....	63
5.2.1	Zaopatrzenie w wodę.....	64
5.2.2	Oczyszczanie ścieków	64
5.2.3	Zaopatrzenie w energię elektryczną	65
5.2.4	Zaopatrzenie w gaz.....	66
5.2.5	Telekomunikacja	67
5.2.6	Gospodarka odpadami.....	67
6	OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU LOKALNYM.....	67
7	OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM, ZGODNIE Z USTALENIAMI PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA I USTALENIAMI PROGRAMÓW ZAWIERAJACYCH ZADANIA RZĄDOWE	68
8	OBSZARY, DLA KTÓRYCH OBOWIĄZKOWE JEST SPORZĄDZENIE MIEJSCOWEGO PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH, W TYM OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEPROWADZENIA SCALEŃ I PODZIAŁU NIERUCHOMOŚCI, A TAKŻE OBSZARY ROZMIESZCZENIA OBIEKTÓW HANDLOWYCH O POWIERZCHNI SPRZEDAŻY POWYŻEJ 2000 M ² ORAZ OBSZARY PRZESTRZENI PUBLICZNEJ	69
9	OBSZARY, DLA KTÓRYCH GMINA ZAMIERZA SPORZĄDZIĆ MIEJSCOWY PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO, W TYM OBSZARY	

WYMAGAJĄCE ZMIANY PRZEZNACZENIA GRUNTÓW ROLNYCH I LEŚNYCH NA CELE NIEROLNICZE I NIELEŚNE	69
10 KIERUNKI I ZASADY KSZTAŁTOWANIA ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ	69
11 OBSZARY NARAŻONE NA NIEBEZPIECZEŃSTWO POWODZI I OSUWANIA SIĘ MAS ZIEMNYCH	71
12 OBIEKTY LUB OBSZARY, DLA KTÓRYCH WYZNACZA SIĘ W ZŁOŻU KOPALINY FILAR OCHRONNY	71
13 OBSZARY POMNIKÓW ZAGŁADY I ICH STREF OCHRONNYCH ORAZ OBOWIĄZUJĄCE NA NICH OGRANICZENIA PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ.....	72
14 OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCENÍ, REHABILITACJI LUB REKULTYWACJI.....	72
15 GRANICE TERENÓW ZAMKNIĘTYCH I ICH STREF OCHRONNYCH	72
16 INNE OBSZARY PROBLEMOWE.....	72
CZĘŚĆ C.....	73
UZASADNIENIE PRZYJĘTYCH ROZWIĄZAŃ ORAZ SYNTEZA USTALEŃ PLANU STUDIUM.....	73

CZĘŚĆ A
UWARUNKOWANIA

I. WSTĘP

PODSTAWY PRAWNE

- Uchwała nr XXVI / 144 /05 z dnia 30 czerwca 2005 roku Rady Gminy Gaworzyce o przystąpieniu do sporządzenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Gaworzyce.
- Ustawa z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2003 r. nr 80, poz. 717 z późniejszymi zmianami),
- Prawo wodne – Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r (DZ. U. z 2001r. nr 115, poz. 1229 z późniejszymi zmianami),
- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury w sprawie zakresu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy z dnia 28 kwietnia 2004 roku (Dz. U. z 2004 r. nr 118, poz. 1232),
- Ustawa o drogach publicznych z dnia 21 marca 1985 r. wraz z późniejszymi zmianami – Dz. U. nr 204/2004, poz. 2086.
- Prawo ochrony środowiska – Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 roku (Dz. U. z 2008 r. nr 25, poz. 150 z późn. zm.),
- Ustawa o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku (Dz. U. z 2009 nr 151, poz. 1220 z późn. zm.),
- Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami Z dnia 23 lipca 2003 roku (Dz. U. z 2003 r. nr 162, poz. 1568),
- Ustawa o odpadach z dnia 27 kwietnia 2001 roku (Dz. U. z 2010 r. nr 185, poz. 1243 z późniejszymi zmianami),
- Ustawa o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków z dnia 7 czerwca 2001 roku (Dz. U. z 2006 r. nr 123, poz. 858),
- Ustawa o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku (Dz. U. z 2004 r. nr 92, poz. 880),
- Ustawa o zmianie ustawy Prawo Budowlane oraz o zmianie niektórych ustaw z dnia 27 marca 2003 roku (Dz. U. z 2003 r. nr 80 poz. 718),
- Prawo geologiczne i górnicze – Ustawa z dnia 4 lutego 1994 roku (Dz. U. z 2005 r. nr 228, poz. 1947 z późniejszymi zmianami),
- Ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych z dnia 3 lutego 1995 r. (Dz. U. z 2004 r. nr 121, poz. 1266 z późniejszymi zmianami),
- Ustawa o samorządzie gminnym z dnia 8 marca 1990 roku (tj. Dz. U. z 2001 r. nr 142 poz. 1591),
- Rozporządzenie Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 2 marca 1999 roku w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie (Dz. U. z 1999 r. nr 43, poz. 430),
- Rozporządzenie Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 30 maja 2000 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogowe obiekty inżynierskie i ich usytuowanie (Dz. U. Nr 63, poz. 735 z 2000 r. wraz z późn. zm.).

MATERIAŁY WYJŚCIOWE

- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Gaworzyce, sporządzone: listopad 1997 roku, przez Biuro Urbanistyczne EcoLand we Wrocławiu, główny projektant mgr inż. arch. Marek Wiland z zespołem, zatwierdzone Uchwałą Rady Miejskiej w Gaworzycach Nr II / 10 / 98 z dnia 14 listopada 1998 r.,
- Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego siedlisk i terenów rozwojowych wsi Gaworzyce, przyjęty przez Radę Gminy Gaworzyce uchwałami nr XVII / 156 / 2000 i nr XVII / 155 / 2000 z dnia 25 listopada 2000 r.
- Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego siedliska i terenów rozwojowych wsi Dalków, przyjęty przez Radę Gminy Gaworzyce uchwałą nr XVI / 146 / 2000 z dnia 31 października 2000 r.
- Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego działek nr 50, 52, 55, 57, 59, 1177, 1179 i 1209 położonych w Gaworzycach oraz działki 739 położonej w Koźlicach,
- Roczniki Statystyczne Województwa Dolnośląskiego, opracowania Wojewódzkiego Urzędu Statystycznego, Wrocław 1996 – 2004,
- Podstawowe informacje ze spisów powszechnych – gminy Gaworzyce, Urząd Statystyczny we Wrocławiu –2003.
- Plan Zagospodarowania Województwa Dolnośląskiego zatwierdzony uchwałą Sejmiku Województwa Dolnośląskiego nr XLVIII/873/2002 z dnia 30.08.2002 r.,
- Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Gaworzyce na lata 2004-2006, stanowiący załącznik do Uchwały Nr XX/99/04 Rady Gminy Gaworzyce z dnia 7 września 2004r.,
- Plan Urządzeniowo – Rolny, opracowano na zlecenie Zarządu Województwa Dolnośląskiego przy współudziale Urzędu Gminy Gaworzyce, wykonało Dolnośląskie Biuro Geodezji i Terenów Rolnych, Wrocław grudzień 2005 r.,
- Projekt Założeń do Planu Zaopatrzenia w Ciepło, Energię Elektryczną i Paliwa Gazowe Gminy Gaworzyce, sporządzony przez Biuro Studiów i Projektów Energetycznych Energoprojekt – Gliwice S.A., czerwiec 2001 r.,
- Wnioski do Studium zebrane w czerwcu i lipcu 2004 r.,
- Strony internetowe gminy Gaworzyce: www.gaworzyce.com.pl, www.gaworzyce.sbp.pl

PRZEDMIOT OPRACOWANIA

Przedmiotem opracowania jest „Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Gaworzyce” określająca zasadnicze cele rozwoju gminy. Ze względu na objęcie opracowaniem całość gminy Gaworzyce w granicach administracyjnych oraz spełnienie wymogów obowiązujących przepisów zgodnie z ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, niniejsze opracowanie winno być uchwalone jako dokument „Studium ...”, a nie jak określono w uchwale o przystąpieniu „Zmiana studium ...”.

W trakcie prac nad niniejszym Studium- w oparciu o poszerzoną wiedzę źródłową- sformułowano zapis uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego w odniesieniu do obszaru gminy. Dokument ten stanowi podstawę dla władz samorządowych gminy, na podstawie, którego prowadzona będzie polityka i strategia działań nie tylko w sferze zagospodarowania przestrzennego, ale także w sferze społeczno- gospodarczej i ekologicznej, które pośrednio lub bezpośrednio wpływają na kształtowanie struktury przestrzennej i układu funkcjonalno- przestrzennego. Niniejsze opracowanie jest pierwszym zapisem projektu Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Gaworzyce opracowanym w myśl Ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 27 marca 2003 roku.

II. UWARUNKOWANIA ROZWOJU

1 DOTYCHCZASOWE PRZEZNACZENIE, ZAGOSPODAROWANIE I UZBROJENIE TERENU

Gmina wiejska Gaworzyce leży w północno – zachodniej części Województwa Dolnośląskiego w powiecie polkowickim. Graniczy:

- od północy z gminą Żukowice,
- od zachodu z gminą Niegostawice, pow. Żagański, woj. Lubuskie,
- od południa z gminą Przemków,
- od południowego wschodu z gminą Radwanice.

Gmina podzielona jest na 13 sołectw:

1. Gaworzyce,
2. Kłobuczyn,
3. Wierzchowice,
4. Dalków,
5. Koźlice,
6. Witanowice,
7. Gostyń,
8. Grabik,
9. Korytów,
10. Mieszków,
11. Dzików,
12. Śrem,
13. Kurów Wielki.

Powierzchnia gminy wynosi 7718 ha, z czego 1358 ha powierzchni gminy zajmują lasy, co stanowi 17,6 % powierzchni gminy. Największy obszar 4887 ha zajmują użytki rolne co stanowi 63,3 % powierzchni gminy. Łąki zajmują powierzchnię 474 ha (6,2 %), pastwiska 224 ha (2,9 %), 1454 ha (18,8 %) stanowią pozostałe grunty i nieużytki.

Struktura użytkowania gruntów w gminie wskazuje na znaczną dominację gruntów użytków rolnych w stosunku do pozostałych. Wpływa to bezpośrednio na rolniczy charakter gminy.

Położenie gminy Gaworzyce atrakcyjne jest ze względu na powiązania komunikacyjne i położenie geograficzne. Przez jej obszar przebiega droga krajowa nr 3 Świnoujście - Jakuszyce, przewidziana w Planie Województwa Dolnośląskiego jako droga ekspresowa S-3. Ponadto przez zachodnią część gminy planowany jest przebieg autostrady A3, której realizacja przewidziana jest w znacznie późniejszym terminie niż realizacja drogi ekspresowej S-3. W niedalekim promieniu znajduje się również w trakcie rozbudowy autostrada A4 oraz A18 stanowiący szlak komunikacyjny wschód – zachód łączący przejścia graniczne z Ukrainą i z Niemcami.

Gmina objęta została również opracowaniem planistycznym sporządzonym przez Urząd Wojewódzki pod tytułem: **Studium osi rozwoju LGOM, Brama Lubawska**. Studium obejmuje 28 gmin położonych wzdłuż szlaku komunikacyjnego E-65, stanowiących jedną z priorytetowych osi szans rozwojowych według Strategii rozwoju Województwa Dolnośląskiego. W opracowaniu tym rozpoznano kierunki polityki przestrzennej gmin oraz występujące na tym obszarze główne problemy. Ostatecznym efektem studium jest sformułowanie zasad przebudowy głównej osi komunikacyjnej północ-południe oraz programu zagospodarowania przestrzennego dla ustalonych priorytetów rozwoju. Podniesienie rangi szlaku komunikacyjnego E-65

poprzez budowę autostrady w relacji Skandynawia – Bałkany lub przynajmniej drogi ekspresowej o wysokich walorach użytkowych, stałoby się znaczącym impulsem dla przyspieszenia gospodarczego rozwoju całej osi. Aktywizacja tego ważnego w skali województwa obszaru, powinna prowadzić do równoważenia silnej i niepodważalnej pozycji Wrocławia, jako ośrodka metropolitalnego. Studium uzyskało akceptację Zarządu Województwa uchwałą Nr 1300/01 z dnia 24 kwietnia 2001 r. oraz pozytywną opinię Komisji Polityki Regionalnej i Gospodarki. (źródło: Plan Zagospodarowania Województwa Dolnośląskiego).

W zasięgu gminy znajduje się 6 dużych miast: Legnica, Leszno, Zielona Góra, Wrocław, Jelenia Góra i Wałbrzych. W pobliżu znajdują się również inne znaczące ośrodki regionalne, takie jak: Głogów, Lubin, Bolesławiec, Polkowice. Istotne dla stosunków międzynarodowych jest również położenie w niedalekiej odległości od przejść granicznych polsko-czeskich w Lubawce oraz polsko-niemieckich w Zgorzelcu i Olszynie.

Funkcjami dominującymi w strukturze gminy wskazanymi w planie Województwa Dolnośląskiego są: obsługa rolnictwa i usługowa. W podziale województwa dolnośląskiego na strefy funkcjonalne gminę Gaworzycy zlokalizowano w strefie rolno - leśnej. Dla wspierania działalności gospodarczej gminy wyznaczono w południowej części teren Regionalnej Strefy Rozwoju Przedsiębiorczości.

2 STAN ŁADU PRZESTRZENNEGO I WYMOGI JEGO OCHRONY

Zgodnie z obowiązującą ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym ład przestrzenny jest to: „takie ukształtowanie przestrzeni, które tworzy harmonijną całość oraz uwzględnia w uporządkowanych relacjach wszelkie uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno-gospodarcze, środowiskowe, kulturowe oraz kompozycyjno – estetyczne”.

Układ przestrzenny w gminie obecnie tworzy kilkanaście skoncentrowanych ośrodków wiejskich. Znaczna część zabudowy istniejącej jest w złym stanie technicznym, głównie obiekty o znaczeniu historycznym. Nowopowstające obiekty budowlane to w głównej mierze zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna lokalizowana jako uzupełnienie już istniejącego układu zabudowy lub na nowo wyznaczonych terenach inwestycyjnych przylegających do terenów już zainwestowanych. Ze względu na tendencje do dalszego rozwoju terenów inwestycyjnych niezbędne jest przyjęcie przez gminę kierunków rozwoju przestrzennego.

Ochrona ładu przestrzennego dotyczy szczególnie zachowania tożsamości kulturowej gminy, zarówno w aspekcie urbanistycznym, jak i architektury historycznych obiektów gminy.

3 STAN ŚRODOWISKA, W TYM STAN ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ, WIELKOŚĆ I JAKOŚĆ ZASOBÓW WODNYCH ORAZ WYMOGI OCHRONY ŚRODOWISKA, PRZYRODY I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO

3.1 STAN ŚRODOWISKA NATURALNEGO

3.1.1 Położenie fizyczno – geograficzne

Gmina Gaworzycy położona jest w północno – zachodniej części województwa dolnośląskiego, w północnej części powiatu polkowickiego. Sąsiadującymi większymi miastami w skali regionu są Głogów oraz Lubin.

Gmina położona jest w zasięgu dwóch głównych jednostek fizyczno- geograficznych o skrajnie odmiennych uwarunkowaniach przyrodniczych: geologicznych, geomorfologicznych, hydro- geologicznych, hydrograficznych, glebowych, klimatycznych, fitosocjologicznych itp. Rzutuje to istotnie na sposób zagospodarowania przestrzeni, w którym również wyraźnie uwidacznia się jej „dwudzielność”. Według podziału J. Kondrackiego (1994r.) jednostkami tymi są mezoregiony:

- *Dolina Szprotawy* obejmująca południową część gminy; około 30% jej powierzchni.
- *Wzgórza Dalkowskie* obejmujące północną część gminy, zajmujące około 70% jej powierzchni.

Granica pomiędzy tymi jednostkami przebiega mniej więcej na południe od miejscowości Kłobuczyn, a dalej w kierunku zachodnim, na południe od miejscowości Gaworzycy granicę tę wyznacza przebieg linii kolejowej. Granica ta pokrywa się równocześnie z granicą otuliny Przemkowskiego Parku Krajobrazowego

3.1.2 Rzeźba terenu i budowa geologiczna

Dolina Szprotawy na obszarze gminy tworzy rozległą, w większości podmokłą, płaską równinę o znikomych deniwelacjach i wyniesioną do 135 m n. p. m.

W budowie podłoża dominują osady holoceniowe:

- torfowe (tH), zajmujące najbardziej południowo- zachodnią część gminy
- mułki, piaski i żwiry rzeczne (fH), obramowujące wąskim pasmem obszar torfowy
- deluwialne (d), głównie piaszczyste, tworzące kolejną, ale już nieciągłą strefę „obramowującą”; ciągłość tę przerywają wąskie „poprzeczne” pasma utworów rzecznych wzdłuż większych cieków
- piaski i żwiry wodno- lodowcowe, osadzone na przedpolu wału czołowo- morenowego; utwory te wchodzi też w zasięg mezoregionu Wzgórz Dalkowskich, a największe ich rozprzestrzenienie obejmuje tereny położone na południe i na zachód od Gaworzyc (wzdłuż linii kolejowej, po obu jej stronach).

Zasadniczą częścią drugiej jednostki fizyczno- geograficznej- *Wzgórz Dalkowskich*- jest wysoko wyniesiony Grzbiet Dalkowski. W jego obrębie występują najwyższe wyniesione wzgórza w całym mezoregionie; do 229 m n.p.m. (brak dotychczas ustalonych nazw dla wzniesień). Grzbiet Dalkowski odznacza się też najbardziej urozmaiconą rzeźbą, o dużych deniwelacjach i wysokościach względnych (do 150 m). Na południe Grzbiet Dalkowski łagodnie opada w kierunku zdenudowanej, falistej równiny peryglacialnej (do około 135 m n. p. m.), która dalej na południe przechodzi niewyraźną granicą w Dolinę Szprotawy. W kierunku północnym grzbiet opada bardziej stromo, przechodząc w Pradolinę Głogowską.

Wzgórza Dalkowskie powstały jako wał moreny spiętrzonej, w budowie której biorą

udział glaciektoniczne spiętrzone osady starszego plejstocenu, a nawet neogenu. Podobnie jak rzeźba, tak i budowa geologiczna jest bardzo urozmaicona; glaciektoniczne zaburzone osady nie tworzą ciągłych warstw. W strukturze litologicznej podłoża dominują osady plejstoceńskie:

- glina zwałowa (gz Sz)
- piaski, żwiry oraz głązy czołowo- morenowe
- utwory pylaste (lessy).

Najbardziej południową strefę tworzy rozległy płat wspomnianych już wcześniej utworów fluwioglacjalnych (piasków i żwirów), które wchodzą częściowo także w zasięg Doliny Szprotawy.

3.1.3 Surowce naturalne

Zasoby surowców mineralnych w gminie nie stanowią istotnej podstawy dla rozwoju bazy ekonomicznej gminy. Torfy oraz piaski, żwiry, pospółki i gliny występują w ilościach nie nadających się do opłacalnej eksploatacji na większą skalę. Pewne lokalne znaczenie mogą mieć jedynie złoża kruszywa „Grabik”, poprzednio eksploatowane, a potem zaniedbane (obecnie w wyrobisku założono wysypisko odpadów).

W głębszym podłożu (700- 900 m) udokumentowano złoża kruszców miedzi. Eksploatacja tego surowca na obszarze gminy Gaworzyce, będzie możliwa po spełnieniu warunków wymaganych prawem geologicznym i górniczym. KGHM Polska Miedź S.A. planuje w 2007 r. uzyskanie koncesji na rozpoznanie złoża miedzi „Gaworzyce” w oparciu o wykonanie wierceń z powierzchni.

W Planie Województwa Dolnośląskiego wskazano również w południowej części gminy złoża soli kamiennej. Złoża te podobnie jak inne nie są dotychczas eksploatowane.

3.1.4 Wody powierzchniowe i podziemne

Dolina Szprotawy odznacza się bogatą siecią hydrograficzną, którą w znacznej części tworzy skomplikowany system kanałów melioracyjnych. Duża część obszaru, zwłaszcza w południowo – zachodniej „torfowej” części jest podmokła; wody gruntowe występują płytko: 0,0- 1,5m ppt. Środowisko gruntowo- wodne tej części gminy jest przeważnie bardzo wrażliwe na zanieczyszczenie, nie tylko ze względu na płytkie występowanie wody gruntowej, ale również z powodu braku warstwy izolacyjnej na powierzchni (przewaga utworów piaszczysto- żwirowych).

rzeka Szprotawa – prawobrzeżny dopływ Bobru do którego uchodzi na 97,5 km; ciek III-go rzędu, powierzchnia dorzecza 869,5 km², wypływa w okolicach wsi Ogrodzisko w gminie Chocianów (na południe od gm. Polkowice), powyżej Przemkowa rzeka przepływa przez duże obszary bagien i stawów; w górnym odcinku na rzekę oddziałują wody infiltracyjne z terenów nieczynnego zbiornika odpadów poflotacyjnych „Gilów”;

Grzbietem Dalkowskim przebiega granica wododziału pomiędzy zlewnią Szprotawy i bezpośrednią zlewnią Odry. Sieć hydrograficzna Wzgórz jest raczej uboga; nieliczne ciekі spływają na północ i na południe grzbietu tworząc głębokie dolinki, przyczyniające się dodatkowo do urozmaicenia rzeźby.

Układ wód podziemnych jest bardzo skomplikowany, a zwierciadło pierwszego poziomu wód podziemnych może występować na różnych głębokościach. Środowisko gruntowo- wodne jest na ogół odporne na przenikanie i migrację

zanieczyszczeń. Lokalnie jednak może występować jego podwyższona wrażliwość, zwłaszcza w zasięgu występowania utworów fluwio- glacialnych (m.in. tereny położone na południe i na zachód od miejscowości Gaworzycze).

3.1.5 Warunki klimatyczne

Gmina Gaworzycze położona jest w najcieplejszym regionie Dolnego Śląska, subregionie „nadodrzańskim wrocławsko – legnickim”, obejmującym Nizinę Śląską po obu stronach Odry.

Średnia roczna temperatura jest tu najwyższa (od 8°C), a okres wegetacyjny trwa dłużej niż 100 dni. Najcieplejszym miesiącem w ciągu roku jest lipiec (śr. temp. +17,5°C), a najchłodniejszym styczeń (- 1,1°C).

Roczna suma opadów atmosferycznych przeciętnie nie przekracza 550 mm, z czego 60-65 % sumy rocznej przypada na okres kwiecień – wrzesień. Średnia roczna wilgotność powietrza względna wynosi 79%, wahając się od 73% w maju do 85% w grudniu. Średnie roczne zachmurzenie (w skali oceny od 1 do 10) wynosi od 6 do 7. W roku występuje przeciętnie od 120 do 140 dni pochmurnych, od 15 do 17 w styczniu i grudniu, a 8 dni w miesiącach letnich. Dni pogodnych przypada przeciętnie od 38 do 44 w roku, najwięcej we wrześniu i październiku. Śnieg zalega przeciętnie 36 dni.

Na terenie gminy przeważają wiatry zachodnie (14,8%), południowe (11,7%) oraz północno – zachodnie i południowo – wschodnie (11,8%). Najniższe frekwencje występują z kierunku północnego (6,7%). Ciszę występują przez 15% dni w roku. Najsilniejszy wiatr występuje z kierunku północno – zachodniego 3,7 m/s, a najłagodniejszy z kierunku południowego 2,9 m/s oraz północnego 3,0 m/s.

Na stan zanieczyszczenia powietrza na terenie gminy Gaworzycze niekorzystny wpływ mają lokalizacje znaczących źródeł zanieczyszczeń względem przeważających kierunków wiatrów. Do tych źródeł należą: Legnica na południu, Lubin i Brzeg na południowym – wschodzie, Głogów na północy, Polkowice na południu oraz emitory lokalne. Analizując kierunki i prędkości przeważających wiatrów oraz ilość dni ciszy ocenia się, iż w ciągu roku istnieje na terenie gminy od 40-50% niekorzystnych sytuacji anamologicznych kształtujących kondycję aerosanitarną.

3.1.6 Gleby

Uwarunkowania litologiczne wierzchniej warstwy podłoża wpływały na wykształcenie się różnych rodzajów gleb. Generalnie w północnej części gminy (na północ od linii kolejowej i drogi krajowej nr 3) występują gleby brunatne wykształcone na utworach gliniastych i pylastych oraz lżejsze gleby wykształcone na naglinionych piaskach fluwio-glacialnych. Na południu gminy przeważają lekkie gleby bielcowe i pseudobielcowe, wykształcone na piaskach i żwirach fluwialnych. W najbardziej południowej i południowo- zachodniej części dominują gleby torfowe: murszowe oraz mady rzeczne (lekkie). Podobny „dwudzielny,, rozkład mają walory produkcyjne przestrzeni rolniczej. Część północna gminy dysponuje gruntami wysokiej bonitacji (III- I). W części południowej przeważają gleby klasy V i VI, z płatami gleb IV klasy. Udział poszczególnych klas bonitacyjnych w skali całej gminy przedstawia się następująco:

- klasa II: 13,3%
- klasa III: 32,7%
- klasa IV: 30,0%
- klasa V: 19,6%
- klasa VI: 1,4%

Jakość przestrzeni rolniczej w obrębie Grzbietu Dalkowskiego, gdzie występują gleby wysokiej bonitacji, obniża zagrożenie erozyjne związane z dużym zróżnicowaniem rzeźby terenu.

Wysoka urodzajność gleb zadecydowała o strukturze użytkowania gruntów, w której udział użytków rolnych wybitnie zdominował udział powierzchni zalesionych.

3.1.7 Lasy

Lasy zajmują 1358 ha, tj. 17,4% powierzchni całej gminy. Stopień zalesienia (pomimo wysokiej produktywności przestrzeni rolniczej) należy uznać za zbyt mały, w szczególności w strefie wododziałowej Wzgórz Dalkowskich, gdzie występuje największe zagrożenie erozyjne; cały pas wododziałowy powinien być zalesiony. Wszystkie lasy na obszarze gminy powinny mieć funkcje ochronne (wodochronne i glebochronne) o ograniczonej eksploatacji.

Południowo-zachodnia, najbardziej wilgotna część gminy, zajęta jest przez ekosystemy łąkowe. Przeważają tu zbiorowiska okresowo wilgotnych mezo- i eutroficznych łąk leśnych oraz ziołorośli. Znaczną część siedlisk łąk wilgotnych zmeliorowano (a ściślej mówiąc- osuszono), co spowodowało ich florystyczne zubożenie. W ogóle zasady melioracji na tych terenach powinny być generalnie zmienione. Podjęcie jakichkolwiek działań w tym zakresie (np. modernizację istniejących systemów melioracyjnych) powinny być poprzedzone fachową ekspertyzą ekologiczną.

3.2 OCHRONA PRZYRODY

Pomimo znaczących zmian antropogenicznych środowiska przyrodniczego (m.in. silne wylesienie), ponad 60% terytorium gminy zostało objęte różnymi formami obszarowej ochrony przyrody.. Stwarza to pewne ograniczenia w gospodarowaniu w stopniu określonym w odpowiednich dokumentach powołujących te chronione obszary. Świadczy też pośrednio o wysokich walorach przyrodniczo- krajobrazowych.

Do chronionych obszarów należą:

- **Przemkowski Park Krajobrazowy** o powierzchni 1143,7 ha (w granicach gminy), co stanowi 5,1% obszaru całego parku oraz 14,8% obszaru gminy.
- **Otulina Przemkowskiego Parku Krajobrazowego** o powierzchni 1662,2 ha (w granicach gminy), co stanowi 19,7% obszaru całej otuliny oraz 21,6% obszaru gminy.
- **Europejska Sieć Ekologiczna NATURA 2000 w Polsce – Obszar Specjalnej Ochrony (OSO) kod – PLB020003 - „Stawy Przemkowskie”** o powierzchni 4605,419 ha, z czego około 1258,831 ha zlokalizowane jest na terenie gminy, zakwalifikowany w 2004 roku jako **OSO**; obszar obejmuje dwa kompleksy stawów wraz z fragmentami jesionowo-olszowych łągów w ich otoczeniu oraz ekstensywnie wykorzystywane, wilgotne łąki z kępami wierzbowych zarośli, stawy są obrzeżone wąskim pasem szuwarów, zajmującym ok. 6% terenu stawów;
- **Użytek ekologiczny „Przemkowskie Bagno,,** o powierzchni 1139,9 ha (w granicach gminy), co stanowi 67,2% całego użytku (pozostała część w sąsiedniej gminie- Przemków) oraz 14,8% obszaru gminy.
- **Obszar Chronionego Krajobrazu „Wzgórza Dalkowskie,,** o powierzchni około 2100 ha (w granicach gminy), co stanowi 27% obszaru gminy.
- **Rezerwat Przyrody „Dalkowskie Jary,,** o powierzchni 36,12 ha (w zasięgu Obszaru Chronionego Krajobrazu „Wzgórza Dalkowskie,,); przedmiotem ochrony jest tu fragment lasu bukowego oraz ciekawe formy rzeźby terenu.
- **Projektowany Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Natura 2000**

„Dalkowskie Jary” – kod PLH020088 – obszar obejmuje teren rezerwatu "Dalkowskie Jary" wraz z otoczeniem. W podziale fizjograficznym wg J. Kondrackiego, teren ten należy do mezoregionu Wzgórza Dalkowskie, makroregionu Wał Trzebnicki, w obrębie Niżu Środkowoeuropejskiego. Położony jest około 1,0 km na południowy zachód od miejscowości Dalków. Obejmuje zalesioną, szczytową partię Garbu Kocich Gór w głównym Grzbiecie Wzgórz Dalkowskich. Wzgórza charakteryzują się stromymi zboczami, pocięte są siecią wąwozów. Na stosunkowo małej powierzchni, różnica wysokości wynosi 65 m. Wyodrębniono tu dwa zespoły buczyn rosnących na granicy zasięgu buka: Żyzna buczyna niżowa (*Melico Fagetum*) i buczyna kwaśna (*Luzulo pilosae- Fagetum*) o charakterystycznej dla Wzgórz Dalkowskich zubożonej postaci. Obok dojrzałych buczyn występują stadia lasów regenerujących. W partii szczytowej rezerwatu znajdują się pozostałości po dwóch grodziskach z dość dobrze zachowanymi fosami obronnymi określone jako zabytki kultury łużyckiej i wczesnośredniowiecznej.

Na terenie gminy Gaworzyce znajdują się następujące pomniki przyrody:

Data utworzenia pomnika przyrody	Obowiązująca podstawa prawna wraz z oznaczeniem miejsca ogłoszenia aktu prawnego	Opis pomnika przyrody	Obwód na wysokości 1,3 m [cm]	Wys. [m]	Gmina	Miejscowość	Nr działki	Opis lokalizacji	Forma własności	Rodzaj gruntów	Sprawujący nadzór
1977	Decyzja Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody Nr 26/77	Cypryśnik błotny (<i>Taxodium distichum</i>) rozpiętość korony 5 m, stan dobry, wiek 150 lat, Nr rejestru 43	335	20	Gaworzyce	Gaworzyce	544	Rośnie w Parku podworskim przy pałacu- ul. Dworcowa 95	Gmina Gaworzyce 59-180 Gaworzyce, ul. Okrężna 85	Bi - zgodnie z zapisami w ewidencji gruntów	Wójt Gminy Gaworzyce
1979	Decyzja Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody Nr 26/77	Plata klonolistny (<i>Platanus x acerifolia</i>), wiek 300 lat, rozpiętość korony 23 m, Nr rejestru 43	440	25	Gaworzyce	Dalków	269/11	Rośnie w parku podworskim w Dalkowie nr 52	Józef Płocha Gospodarstwo Agroturystyczne „DENDROFARMA „	B-LsII	Józef Płocha Gospodarstwo Agroturystyczne DENDROFARMA Dalków 52, 59-180 Gaworzyce
1979	Decyzja Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody Nr 7/79	Grupa 2 drzew - Buk pospolity (<i>Fagus sylvatica</i>) oraz Buk pospolity odm. czerwonołistna (<i>Fagus sylvatica</i> 'Purpurea') rozpiętość korony 25-30 m wiek 250 lat, Nr rejestru 18	410 i 465	25	Gaworzyce	Dalków	269/11	Rośnie w parku podworskim w Dalkowie nr 52 59-180 Gaworzyce własność Józef Płocha	Józef Płocha Gospodarstwo Agroturystyczne „DENDROFARMA „	B-LsII	Józef Płocha Gospodarstwo Agroturystyczne DENDROFARMA Dalków 52, 59-180 Gaworzyce

1979	Decyzja Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody Nr 8/79	Grupa 3 drzew - Buki pospolite (<i>Fagus sylvatica</i>) rozpiętość korony 9 m i wiek 150-300 lat, Nr rejestru 16	240, 380, 385	13	Gaworzyce	Dalków	269/11	Rośnie w parku podworskim w Dalkowie nr 52 59-180 Gaworzyce własność Józef Płocha	Józef Płocha Gospodarstwo Agroturystyczne „DENDROFARMA „	B-LsII	Józef Płocha Gospodarstwo Agroturystyczne „DENDROFARMA „ Dalków 52, 59-180 Gaworzyce
1991	Rozporządzenie Wojewody Legnickiego z roku 1991	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	220	28	Gaworzyce	Koźlice		Rośnie na terenie Leśnictwa oddz. 162c	Leśnictwo	B-LsII	
1991	Rozporządzenie Wojewody Legnickiego z roku 1991	Grupa 2 drzew - Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	370, 370	25	Gaworzyce	Dalków	269/11	Rośnie w parku podworskim w Dalkowie nr 52 59-180 Gaworzyce własność Józef Płocha	Józef Płocha Gospodarstwo Agroturystyczne „DENDROFARMA „	B-LsII	Józef Płocha Gospodarstwo Agroturystyczne „DENDROFARMA „ Dalków 52, 59-180 Gaworzyce

Źródło: Rejestr pomników przyrody woj. dolnośląskiego – RDOS Wrocław

Na terenie gminy w zakresie występującej fauny zarejestrowano różne gatunki na terenie Natury 2000 Rezerwatu Przyrody Stawy Przemkowskie. Stwierdzono na tym terenie ostoję ptasią o randze europejskiej E 52. Występuje tutaj co najmniej 18 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, 8-9 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). Jest to ważny teren dla migrujących kaczkowatych Anatidae. W okresie lęgowym obszar zasiedla co najmniej 1% populacji krajowej (C3 i C6) następujących gatunków ptaków: łąbędź krzykliwy, gęgawa, podgorzałka (PCK) i zausznik; w mniejszej, ale znaczącej ilości (C7) teren zasiedla: łąbędź niemy, bąk, czernica, głowienka i wodnik. W okresie wędrowek występuje co najmniej 1% populacji szlaku wędrowkowego (C3) gęsi zbożowej, płaskonosa i głowienki; stosunkowo duże koncentracje (C7) osiąga łąbędź niemy, cyraneczka, krzyżówka i łyska; ptaki wodno-błotne występują w koncentracjach powyżej 20 000 osobników (C4).

3.3 STAN ROLNICZEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ

3.3.1 Warunki naturalne rolnictwa

Tereny użytków rolnych na obszarze gminy Gaworzyce zajmują 4887 ha, co stanowi 63,3 % powierzchni gminy. Znaczna część tych użytków to gleby o klasie bonitacyjnej I–III, czyli bardzo dobrej jakości zajmujące większość arealu w północnej i wschodniej części gminy. Świadczy to o utrzymującej się silnej i wiodącej pozycji rolnictwa w strukturze gospodarczej gminy, zarówno jako jej podstawowej bazy ekonomicznej jak i podstawowego źródła utrzymania miejscowej ludności. W strukturze produkcji dominuje kierunek roślinny, zwłaszcza uprawa zbóż, głównie pszenicy.

Tab. nr 1 Użytkowanie gruntów

Nazwa wskaźnika	Wartość	Jedn.
Powierzchnia użytków rolnych ogółem	4 887	ha
Powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwach indywidualnych	4 197	ha
Grunty orne ogółem	4 170	ha
Grunty orne w gospodarstwach indywidualnych	3 873	ha

Sady ogółem	19	ha
Sady w gospodarstwach indywidualnych	17	ha
Łąki ogółem	474	ha
Łąki w gospodarstwach indywidualnych	179	ha
Pastwiska ogółem	224	ha
Pastwiska w gospodarstwach indywidualnych	128	ha
Lasy i grunty leśne ogółem	1 358	ha
Lasy i grunty leśne w gospodarstwach indywidualnych	14	ha
Pozostałe grunty i nieużytki ogółem	1 454	ha
Pozostałe grunty i nieużytki w gospodarstwach indywidualnych	70	ha

źródło: Statystyka ogólna (dane GUS, 2003 r.) <http://www.gminy.pl>

3.3.2 Struktura agrarna i liczba gospodarstw

Według danych zawartych w kartach podatkowych, w gminie Gaworzyce jest 319 gospodarstw rolnych o średniej powierzchni 11,27 ha gruntów własnych i dzierżawionych.

Średnia powierzchnia gospodarstwa w poszczególnych miejscowościach jest bardzo zróżnicowana i wynosi od 6,50 ha w obrębie Dalków do 27,07 ha we wsi Gostyń.

Najwięcej Gospodarstw jest w obrębach Gaworzyce (96) i Koźlice (64). Gospodarstw bardzo małych, o powierzchni poniżej 5,00 ha gruntów własnych i dzierżawionych, jest 164 i stanowią one 51,4% ogólnej liczby gospodarstw. Średnia powierzchnia w tej grupie wynosi 2,26 ha. Są to gospodarstwa w zasadzie nie uczestniczące w rynku płodów rolnych, produkujące głównie w celu zaspokojenia potrzeb właścicieli.

W gminie działalność rolniczą prowadzą 3 gospodarstwa bardzo duże (powyżej 100 ha) o średniej powierzchni 201,66 ha. Z racji skali produkcji oraz bazowania głównie na pracy najemnej mają one charakter przedsiębiorstw rolnych, a nie gospodarstw rodzinnych. Należy podkreślić, że gospodarstwa powyżej 100 ha stanowiąc 0,9% ogólnej liczby gospodarstw dysponują 16,8% ziemi użytkowanej przez rolników indywidualnych. Bez tych gospodarstw średnia powierzchnia gospodarstw prywatnych w gminie Gaworzyce wynosi 9,46 ha.

Gospodarstwa duże, o powierzchni od 15 do 100 ha, użytkują 1744,08 ha co stanowi 48,5% gruntów będących we władaniu gospodarstw rolnych. Jest ich 56 (17,5% ogólnej liczby gospodarstw) o średniej powierzchni 31,14 ha. Świadczy to o stosunkowo dużej koncentracji ziemi w gospodarstwach dużych użytkujących prawie połową gruntów będących w dyspozycji gospodarstw indywidualnych.

Źródło: Plan Urzędniowo Rolny gminy Gaworzyce.

Tab. nr 2. Struktura wielkości gospodarstw rolnych gminy Gaworzyce na tle Województwa Dolnośląskiego i Polski, dane z NSP 2002 r.

pow.	Polska		Województwo Dolnośląskie		Gmina Gaworzyce	
	w ha	w %	w ha	w %	w ha	w %
ogółem	2933228	100	141336	100	4214	100
0-1	977087	33,3	57993	41,0	112	2,7
1-5	1146890	39,1	48519	34,3	464	11,0
5-10	426869	14,6	16571	11,7	403	9,6
10-15	182685	6,2	7594	5,4	419	9,9
15-więcej	199697	6,8	10659	7,5	2816	66,9

źródło: Wydawnictwa GUS 2004 i 2003. Dane NSP 2002 r.

Tab. nr 3. Grupy obszarowe gospodarstw rolnych wg siedziby gospodarstwa, w tym gospodarstwa indywidualne w gminie Gaworzyce z NSP 2002 r.

	Gospodarstwa	powierzchnia w ha			zasiewy	
		ogółem	w tym		Gospodarstwa	powierzchnia w ha
			użytki rolne	Lasy i Gr. leśne		
ogółem						
Ogółem	585	4214	4135	13	508	3710
do 1 ha	230	112	98	1	192	68
1-5	215	464	440	3	183	308
5-10	55	403	393	1	52	311
10-15	33	419	411	4	30	333
15 ha i więcej	52	2816	2793	4	51	2690
W tym gospodarstwa indywidualne						
Ogółem	583	4193	4117	11	506	3696
do 1 ha	230	112	98	1	192	68
1-5	214	459	435	3	182	307
5-10	55	403	393	1	52	311
10-15	32	403	397	2	29	320
15 ha i więcej	52	2816	2793	4	51	2690

źródło: Wydawnictwa GUS 2004 i 2003. Dane NSP 2002 r.

Na terenie gminy Gaworzyce 79,5% gospodarstw rolnych prowadzi działalność wyłącznie rolniczą. Jedynie około 1,5% gospodarstw prowadzi działalność wyłącznie pozarolniczą lub rolniczą i pozarolniczą. Gospodarstwa rolne, które nie prowadzą działalności ani rolniczej ani poza rolniczej, stanowią zaledwie 9,9% ogólnej liczby gospodarstw.

Tab. nr 4. Gospodarstwa rolne w gminie Gaworzyce, wg rodzaju prowadzonej działalności gospodarczej, NSR 2002 r.

		gospodarstwa	
			W %
ogółem		585	100%
Gospodarstwa prowadzące działalność	wyłącznie rolniczą	465	79,5
	wyłącznie pozarolniczą	9	1,5
	rolniczą i pozarolniczą	53	9,1
Nie prowadzące działalności rolniczej i pozarolniczej		58	9,9

źródło: Wydawnictwa GUS 2004 i 2003. Dane NSP 2002 r.

3.3.3 Produkcja roślinna

Produkcja roślinna w gminie Gaworzyce nastawiona jest głównie na uprawy zbóż, które stanowią 82,3 % co wydaje się naturalne przy wysokiej jakości gleb występujących w gminie. Jest to wyższy wskaźnik niż wartości dla województwa (78,6 %) i kraju (77,1 %). Uprawa ziemniaków na terenie gminy to 9,9 % upraw, więcej w stosunku do upraw w województwie (5,1 %) i kraju (7,5 %). Uprawy przemysłowe występują w odsetku podobnym jak w kraju (6,5 %), w stosunku do województwa (12 %) jest to niższy odsetek.

Tab. nr 5. Powierzchnia zasiewów i struktura według rodzaju upraw w gminie Gaworzyce na tle Województwa Dolnośląskiego i kraju w 2002 r.

	Gmina Gaworzyce		Województwo Dolnośląskie		Polska	
	ha	%	ha	%	ha	%
ogółem	3710	100	707186	100	10764289	100
zboża ogółem	3054	82,3	556045	78,6	8293690	77,1
w tym zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi	2659	71,7	460960	65,2	6574000	61,0
strączkowe jadalne na ziarno	0	0	1949	0,3	45415	0,4
ziemniaki	367	9,9	35735	5,1	803385	7,5
przemysłowe	240	6,5	84653	12	757497	7
pastewne	16	0,4	16757	2,4	562136	5,2
pozostałe	33	0,9	12047	1,7	302166	2,8

źródło: Wydawnictwa GUS 2004 i 2003. Dane NSP, 2002 r.

3.3.4 Produkcja zwierzęca

Produkcja zwierzęca na terenie gminy Gaworzyce na tle województwa to zaledwie 0,58 %, również w stosunku do produkcji zwierzęcej w powiecie nie stanowi ona dużego odsetku.

Tab. nr 6. Zwierzęta gospodarskie w liczbach bezwzględnych w gminie Gaworzyce na tle Powiatu Polkowickiego i Województwa Dolnośląskiego w 2002 roku

Lp.	pozycja	Gmina Gaworzyce	Powiat Polkowicki	Województwo Dolnośląskie	Województwo o = 100
		2002	2002	2002	2002
1.	Bydło ogółem	375	4519	141294	0,26
2.	Trzoda chlewna ogółem	3288	17960	560127	0,58

źródło: Opracowanie własne na podstawie wydawnictw GUS 2004 i 2003 r.

Produkcja nastawiona jest głównie na trzodę chlewną (24,1 %), głównie lochy, które stanowią 16,6 %. Licznie występuje również produkcja drobiu (14,0 %), hodowla bydła (12,1 %) w tym krowy 11,3 %. Niski odsetek w produkcji zwierzęcej stanowią króliki (2,2 %), podobnie kozy (2,1 %), konie (0,7 %) oraz pnie pszczele (0,9 %).

Tab. nr 7. Zwierzęta gospodarskie w sztukach ogółem i w gospodarstwach indywidualnych w gminie Gaworzycze oraz udział gospodarstw zajmujących się ich hodowlą w 2002 r.

	Zwierzęta		gospodarstwa
	ogółem	w tym w gospodarstwach indywidualnych	% gospodarstw rolnych ogółem
			W sztukach
Bydło	375	375	12,1
w tym krowy	128	128	11,3
trzoda chlewna	3288	3288	24,1
w tym lochy	728	728	16,6
Kozy	74	74	2,1
konie	4	4	0,7
króliki (samice)	75	75	2,2
pnie pszczele	212	212	0,9
drób ogółem	2511	2511	14,0
obsada zwierząt gospodarskich w sztukach przeliczeniowych na 100 ha użytków rolnych	19	19	x

źródło: Wydawnictwa GUS 2004 i 2003. Dane NSP 2002 r.

3.4 STAN LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNE

Na terenie gminy Gaworzycze powierzchnia lasów i gruntów leśnych zajmuje 1358 ha co stanowi zaledwie 17,4 % powierzchni gminy. Tereny zalesione zostały zdominowane przez użytki rolne. Można uznać, iż zalesienie gminy jest zbyt małe, co wpływa na zwiększone zagrożenie erozyjne szczególnie w pasie wododziałowym.

Tab. nr 8. Powierzchnia gruntów leśny w gminie Gaworzycze

Lasy i grunty leśne ogółem	1358	ha
Lasy i grunty leśne w gospodarstwach indywidualnych	14	ha

Statystyka ogólna (dane GUS, 2003 r.) źródło: <http://www.gminy.pl>

3.5 PODSUMOWANIE

Podsumowując stan środowiska naturalnego gminy Gaworzycze można wskazać strukturę gospodarczą gminy opierającą się przede wszystkim na rolnictwie. Wynika to bezpośrednio z bardzo dobrych uwarunkowań przyrodniczych, jakimi dysponuje gmina dla rozwoju tego typu działalności. Analiza powyższych wskaźników wskazuje na wysoką jakość środowiska przyrodniczego gminy między innymi ze względu na liczne występowanie gleb wysokiej klasy bonitacyjnej oraz terenów przyrody chronionej. Takie uwarunkowania pozwalają społeczności lokalnej na utrzymanie i rozwój gospodarstw rolnych, jak również na utrzymanie wysokiej jakości

produktów rolnych. Na tle województwa można stwierdzić, iż gmina może stanowić doskonale zaplecze dla produkcji rolnej.

Wpływ na dobry stan środowiska naturalnego ma również nikły stopień degradacji antropogenicznej wynikający w dużej mierze z braku inwestycji mogących wpłynąć negatywnie na środowisko.

Negatywny wpływ na jakość środowiska przyrodniczego gminy ma mały procent zadrzewień śródpolnych, gdyż wpływa to bezpośrednio na narażenie terenów rolniczych na erozję gleb.

Istotną wartość środowiska przyrodniczego stanowią złoża surowców naturalnych. Złoża rud miedzi na terenie gminy są udokumentowane, lecz dotychczas nie eksploatowane. Uruchomienie wydobywania na terenie gminy stanowić może istotny element rozwoju gospodarczego. Przy lokalizowaniu terenów górniczych należy zapewnić możliwie jak największą ochronę elementów środowiska przyrodniczego.

4 STAN DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ

Gmina Gaworzycze, choć niewielka, ma długą i bogatą historię. Najstarsze osadnictwo średniowieczne w obrębie Dalkowskich Wzgórz datuje się na VI - VII wiek. Historycy lokują tu najstarsze z plemion na Śląsku, Dziadoszan. Jednym z 20 grodzisk tego plemienia była wieś Gostyń. Odkryto tam pozostałości budynków mieszkalnych. Odnaleziono broń, naczynia i żelazne przedmioty domowego użytku.

Na terenie gminy zachowały się do dziś obiekty architektury sakralnej oraz świeckiej. Na uwagę zasługują kościoły w Gaworzycach, Kurowie Wielkim i Kłobuczynie oraz pałace w Gaworzycach i Dalkowie. Do unikatów na Dolnym Śląsku należy Mauzoleum w Gaworzycach i wieża mieszkalna w Dalkowie. Stan techniczny obiektów historycznych architektury świeckiej jest bardzo zły.

Zagadnienie dziedzictwa kulturowego regulują umowy i konwencje międzynarodowe oraz Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r.

4.1 Wartość środowiska kulturowego objętego ochroną prawną

Na obszarze gminy Gaworzycze wyznaczono strefy ochrony konserwatorskiej. Strefa „A” obejmuje zabytkowe zespoły parkowo – pałacowe oraz zabytkowe cmentarze. Są to obiekty wpisane do Wojewódzkiego rejestru zabytków. Strefa „B” obejmuje zespoły osadnicze o historycznym charakterze zabudowy na terenie gminy. Strefa „OW” obszarowo jest tożsama ze strefą „B”, obejmując te same miejscowości, charakteryzujące się wczesnym datowaniem założenia. W pobliżu miejscowości Gostyń zlokalizowane jest grodzisko objęte strefą ochronną „W”. Ponadto na terenie gminy zlokalizowanych jest wiele stanowisk archeologicznych.

23 najcenniejsze obiekty architektury zostały wpisane do wojewódzkiego rejestru zabytków. Jest to 6 zespołów, w tym 5 zespołów pałacowo – parkowych zlokalizowanych w Dalkowie, Gaworzycach, Mieszkowie, Śremie, Wierzchowicach i Witanowicach. Są to również obiekty architektury sakralnej takie jak: dwa kościoły w Gaworzycach, Kłobuczynie, Kurowie Wielkim, kaplica grobowa – mauzoleum w Gaworzycach oraz cmentarze we wsiach Gaworzycze, Grabik, Kłobuczyn i Kurów Wielki. Pełny wykaz przedstawiono w tab. nr 9

Ponadto na obszarze gminy znajduje się 105 obiektów o walorach kulturowych, wpisane do ewidencji Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, których wykaz przedstawiono w tabeli na końcu opracowania.

Na terenie gminy zarejestrowano 161 stanowisk archeologicznych, z których 4 wpisano do rejestru konserwatora zabytków (tab.11), wykaz pozostałych stanowisk przedstawiono w tabeli na końcu niniejszego opracowania.

W obszarze występowania stref ochrony konserwatorskiej obowiązują następujące ustalenia:

Strefa „A” - ścisłej ochrony konserwatorskiej obszaru bardzo ważnego pod względem historycznym i kulturowym. Obejmuje obszary, na których elementy dawnego układu przestrzennego zachowały się w stanie nienaruszonym lub jedynie nieznacznie zniekształconym. W strefie tej zakłada się pierwszeństwo wymagań konserwatorskich nad wszelką prowadzoną współcześnie działalnością inwestycyjną, gospodarczą i usługową. Wszelkie zmiany i zamierzenia inwestycyjne na tym obszarze powinny być uzgadniane z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków i wymagają uzyskania pozwolenia;

Strefa „B” strefa pośredniej ochrony konserwatorskiej. W strefie tej obowiązuje zachowanie historycznego układu przestrzennego, rewaloryzacja i modernizacja obiektów o wartościach kulturowych, docelowe usunięcie lub przebudowa obiektów dysharmonijnych, konieczność dostosowania nowych obiektów do historycznej kompozycji przestrzennej oraz historycznych form zabudowy, wymóg konsultowania i uzyskiwania każdorazowo opinii WKZ dla wszelkich działań inwestycyjnych.

Strefa „W” - pełnej ochrony archeologiczno-konserwatorskiej, wykluczającej wszelką działalność inwestycyjną i inną. W strefie obowiązuje uzgadnianie i opiniowanie wszelkich poczynań inżynierskich, budowlanych i innych przez służbę ochrony zabytków oraz każdorazowe występowanie o szczegółowe wytyczne konserwatorskie i opinie przed podjęciem decyzji o jakiegokolwiek działalności. W przypadku podjęcia decyzji o realizacji inwestycji na terenie objętym granicami strefy ochrony konserwatorskiej stanowisk archeologicznych obowiązuje przeprowadzenie badań ratunkowych na koszt Inwestora, wyprzedzających proces przygotowania inwestycji. Ustala się obowiązek w trakcie prowadzenia prac ziemnych, na koszt własny inwestora, zapewnienia nadzoru archeologicznego. Na tego typu prace należy uzyskać pisemne pozwolenie Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Strefa „OW” - obserwacji archeologicznej obejmuje tereny o wczesnej metryce historycznej. Wszelkie inwestycje i prace ziemne na obszarze strefy należy uzgadniać z Wojewódzkim Konserwatorem. W przypadku podjęcia decyzji o realizacji inwestycji na terenie objętym granicami strefy ochrony konserwatorskiej stanowisk archeologicznych obowiązuje przeprowadzenie badań ratunkowych na koszt Inwestora, wyprzedzających proces przygotowania inwestycji. Ustala się obowiązek w trakcie prowadzenia prac ziemnych, na koszt własny inwestora, zapewnienia nadzoru archeologicznego. Na tego typu prace należy uzyskać pisemne pozwolenie Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

4.2 Obiekty wpisane do rejestru zabytków

Tab. nr 9. Obiekty wpisane do rejestru zabytków w gminie Gaworzyce.

lp.	Miejscowość	Obiekt	Wiek	Nr rejestru	Data wpisu
1.	Dalków	Dwór	XVIII w., XIX w.	307/L	10.09.1960r.
2.	Dalków	Park	1750, 1.30-te XIX, pocz. XX	565/L	05.05.1980r.
3.	Dalków	Wieża mieszkalna	późne średniowiecze XVI w., XVIII w.	639/L	28.02.1983r.
4.	Gaworzyce	Kościół parafialny (p.w. św. Barbary)	XIV w.	311/L	15.03.1961r.
5.	Gaworzyce	Kaplica grobowa obok kościoła - mauzoleum	1794 - 1800r.	642/L	05.10.1983r.
6.	Gaworzyce	Kościół poewangelicki obecnie parafialny (pomocniczy p.w. Matki Bożej Różańcowej)	XVIII w., XIX w.	342/L	02.04.1963r.
7.	Gaworzyce	Cmentarz parafialny	pocz. XIX w.	759/L	28.12.1987r.
8.	Gaworzyce	Pałac	k. XVII w.	312/L	15.03.1961r.
9.	Gaworzyce	Budynek folwarczny (ob. nie istnieje)	XVIII w.	368/L	18.12.1963r.
10.	Gaworzyce	Park przypałacowy	1 poł. XVIII, XIX	566/L	05.05.1980r.
11.	Kłobuczyn	Kościół (parafialny) p.w. Św. Jadwigi	XV, 1695, XVIII	319/L	15.03.1961r.
12.	Kłobuczyn	Cmentarz przykościelny	XIV w.	760/L	28.12.1987r.
13.	Kłobuczyn	Szkoła	XVIII w.	320/L	15.03.1961r.
14.	Kurów Wielki	Kościół (parafialny) p.w. św. Jana Chrzciciela	1497	324/L	15.03.1961r.
15.	Kurów Wielki	Cmentarz przykościelny	XIV w.	761/L	28.12.1907r.
16.	Mieszków 22	Dwór i spichlerz (Ob. dom mieszkalny), ob. dom mieszkalny	k. XVIII w.	393/L	18.12.1963r.
17.	Śrem	Pałac	1820r., 2 poł. XIX	710/L	26.06.1986r.
18.	Śrem	Park	1820r., I. 60-te XIX w.	569/L	06.05.1980r.
19.	Wierzchowice	Zespół pałacowo – folwarczny: 1. pałac, 2. budynek mieszczący oborę, spichlerz i dom mieszkalny, 3. wozownia ze stajnią, 4. spichlerz, 5. młyn, 6. stodoła, 7. stodoła	1870-1885 1 poł. XIX w. 1 poł. XIX w. 1922 1922 k. XIX k. XIX	1065/L	09.11.1998r.

20.	Wierzchowice	Park	poł. XIX w., poł. XX w.	568/L	05.05.1980r.
21.	Wierzchowice	Karczma, ob. dom mieszkalny i sklep GS	k. XVIII w.	404/L	18.12.1963r.
22.	Witanowice	Zespół pałacowy: 1. pałac 2. obora 3. stajnia	k. XVIII w. 2 ćw. XX w. 2 ćw. XX w.	711/L	26.06.1986r.
23.	Witanowice	Park	pocz. XIX w., k. XIX w.	567/L	05.05.1980r.

Tab. nr 10 Obiekty ruchome wpisane do rejestru zabytków w gminie Gaworzyce

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Wiek	Nr rejestru	Data wpisu
1.	Gaworzyce	Wyposażenie wnętrza kościoła parafialnego pw. Św. Barbary w Gaworzycach	Barok	96/B/1-14	11.08.1986
2.	Gaworzyce	Wyposażenie wnętrza kościoła pomocniczego pw. MB Różańcowej w Gaworzycach	Barok, rokoko	95/B/1-25	11.08.1986
3.	Kurów Wielki	Wystrój architektoniczny i wyposażenie kościoła w Kurowie Wielkim	Gotyck, renesans, barok, klasycyzm	1/428/L/82	28.04.1982
4.	Kurów Wielki	Malowidła ścienna oraz ławki w nawie kościoła parafialnego w Kurowie Wielkim	Gotyck, barok, neobarok	142	21.09.1995
5.	Kurów Wielki	Wyposażenie wnętrza kościoła w Kurowie Wielkim	Barok, eklektyzm	87/B/1-14	11.08.1986

Tab. nr 11 Stanowiska archeologiczne wpisane do rejestru w gminie Gaworzyce

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Datowanie	nr rejestru	Data wpisu
1.	Dalków stan. 1	grodzisko	k. łużycka	168/85 14/Arch/66	03.03.1966r.
2.	Dalków stan. 2	grodzisko	wczesne średniowiecze	170/85/KZA – I – 27/66	03.03.1966r.
3.	Gostyń stan. 1	grodzisko	wczesne średniowiecze	167/85/1/Arch/66	03.03.1966r.
4.	Gostyń stan. 2	grodzisko	wczesne średniowiecze VI – VIII w.	169/85/KZA – I – 26/66	03.03.1966r.

Wykaz stanowisk archeologicznych wpisanych do ewidencji jest załączony do tekstu Studium.

5 WARUNKI I JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW, W TYM OCHRONY ICH ZDROWIA

5.1 DEMOGRAFIA I ZATRUDNIENIE

5.1.1 Sieć osadnicza i demografia

Gmina wiejska Gaworzyce jest jedną z 6 gmin powiatu polkowickiego i zajmuje 77 km², co daje 65 pozycję w województwie i zajmuje 0,4 % jego powierzchni. Sieć osadniczą tworzy 14 jednostek osadniczych – wsi i przysiółków – zgrupowanych w 13 sołectw. Średnie zaludnienie miejscowości wynosi 277 mieszkańców, a sołectwa 323 mieszkańców, co daje gęstość zaludnienia 50,2 / 1km². Wiejskie osadnictwo jest skupione, lecz rozdrobnione z przewagą sołectw poniżej 300 mieszkańców, które skupiają 18,6 % populacji gminy. Pięć sołectw liczy poniżej 100 mieszkańców skupiając 9,3 % populacji gminy. Wyraźnie wyróżnia się wieś gminna Gaworzyce, która liczy 1525 mieszkańców co stanowi 38,5 % populacji gminy. Sieć osadnicza jest monocentryczna z dominacją ośrodka centralnego gminy. Wieś Gaworzyce skupiają większość przemysłu rolno – spożywczego i obiektów obsługi produkcji rolnej oraz różne formy aktywizacji gospodarczej.

Tab. nr 12 Ludność wg faktycznego miejsca zamieszkania

Rok	Wartość, osób
2000	3 868
2001	3 864
2002	3 818
2003	3 866

źródło: Statystyka ogólna (dane GUS, 2003 r.) <http://www.gminy.pl>

Na terenie gminy Gaworzyce liczba ludności nieznacznie się zmienia na przestrzeni lat 2000 – 2003. Na rok 2001 liczba ludności w gminie lokowała się na 69 pozycji w województwie.

Tab. nr 13 Stan zamieszkałej ludności w gminie Gaworzyce

Miejscowość	stan z 31.12.03	stan na 01.06.2004	Różnica
Dalków	275	275	(0)
Dzików	111	110	(-1)
Gaworzyce	1.525	1.525	(-4)
Gostyń	113	108	(-5)
Grabik	107	106	(-1)
Kłobuczyn	534	534	(0)
Korytów	60	60	(0)
Koźlice	319	319	(0)
Kurów Wielki	45	45	(0)
Mieszków	116	116	(0)
Śrem	51	52	(+1)
Wierzchowice	508	501	(-7)
Witanowice	107	105	(-2)

źródło: Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Gaworzyce

Struktura wieku w gminie Gaworzyce ma podobny rozkład jak w województwie. Najliczniejszą grupą wiekową jest grupa w wieku 50-59, ponadto w gminie liczną grupą jest również młodzież w wieku 19-24, jak również uczniowie w wieku 7-12. Najmniej licznymi grupami wiekowymi są przedziały wieku 80-i więcej oraz 60-64, podobnie jak w województwie. Stosunkowo do województwa licznie występuje wiekowa najmłodsza 0-2. Można określić populację gminy Gaworzyce jako ulegającą postarzeniu, na co wskazuje większy stosunek ludności w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym do ludności w wieku przedprodukcyjnym.

Tab. nr 14 Struktura wiekowa ludności dla Woj. Dolnośląskiego i gminy Gaworzyce ogółem w 2002 (źródło: Opracowanie własne na podstawie Publikacji GUS)

	Woj. Dolnośląskie		Gmina Gaworzyce	
		%		%
Ogółem	2907212	100,0	3180	100
0-2	76005	2,61	134	4,21
3-6	114084	3,92	210	6,6
7-12	212577	7,31	362	11,38
13-15	124733	4,29	197	6,2
16-18	149700	5,15	193	6,07
19-24	303181	10,43	378	11,89
25-29	222940	7,67	307	9,65
30-34	177335	6,10	254	7,99
35-39	176374	6,07	227	7,14
40-44	228601	7,86	291	9,15
45-49	258694	8,90	277	8,71
50-59	367348	12,64	401	12,61
60-64	120186	4,13	108	3,4
65-69	123433	4,25	150	4,72
70-79	196321	6,75	246	7,74
80-i więcej	55430	1,90	77	2,42

źródło: Statystyka ogólna (dane GUS, 2003 r)

Tab. nr 15 Grupy wiekowe ludności

Struktura wiekowa ludności	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
od 0 do 18-tu lat	993	493	500
od 19 do 65-ciu lat	2401	1234	1167
powyżej 65 lat	461	170	291
	3855	1897	1958

źródło: Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Gaworzyce

5.1.2 Ruch naturalny ludności

Przyrost naturalny

Przyrost naturalny w gminie w Gaworzyce wynosi 3,1 na 1000 mieszkańców, co daje 8 lokatę w województwie dolnośląskim. Jest to dobry wskaźnik na tle województwa.

Ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym

Na terenie gminy Gaworzycze występuje niższy odsetek populacji w wieku produkcyjnym (50,03 %) w stosunku do powiatu (62,4 %), województwa (63,74 %) oraz kraju (62,25 %). Również wskaźnik liczby ludności w wieku poprodukcyjnym (13,94 %) jest niższy w stosunku do województwa (15,27 %) i kraju (15,08 %), natomiast jest wyższy od wskaźnika dla powiatu polkowickiego (11,2 %). Odmiennie kreuje się odsetek ludności najmłodszej w wieku przedprodukcyjnym (27,03 %), który jest znacznie wyższy od wskaźników dla województwa (20,99 %) i kraju (22,67 %), natomiast nieznacznie wyższy w stosunku do powiatu (26,5 %).

Tab. nr 16. Ludność w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w gminie Gaworzycze, powiecie polkowickim, Woj. Dolnośląskim i kraju w 2002 r.

	Polska	Województwo Dolnośląskie	Powiat polkowicki	Gmina Gaworzycze ogółem
Liczba ludności ogółem	38219 tys.	2904694	61167	3810
Udział ludności w wieku	%	%	%	%
• przedprodukcyjnym	22,67	20,99	26,5	27,03
• produkcyjnym	62,25	63,74	62,4	50,03
• poprodukcyjnym	15,08	15,27	11,2	13,94

źródło: GUS Wrocław 2003 r.

5.1.3 Zatrudnienie

Dane publikowane przez urzędy statystyczne dotyczące zatrudnienia według sekcji EKD uniemożliwiają określenie struktury zatrudnienia danego obszaru, gdyż nie obejmują one przedsiębiorstw o zatrudnieniu poniżej 9 osób. Wyklucza to zatem istotną grupę zawodową drobnych rolników i gospodarstw indywidualnych.

Struktura zatrudnienia w gminie Gaworzycze kształtuje się jak przedstawiono w tabeli nr 18. Główny udział w rynku reprezentują usługi nierynkowe, jak również główne zatrudnienie występuje w sektorze przemysłu i budownictwa. Sektor rolniczy stanowiący podstawę gospodarki gminy zatrudnia w przedsiębiorstwach zatrudniających powyżej 9 osób zaledwie 6,64 % pracujących. Zmiany w gospodarce gminy, które nastąpiły po roku 1990 spowodowały zmniejszenie zatrudnienia w przemyśle poza gminą, znaczny spadek zatrudnienia w rolnictwie oraz rozwój nowych form aktywizacji gospodarczej.

Tab. nr 17. Pracujący wg sektorów na terenie gminy Gaworzycze w porównaniu do powiatu polkowickiego i Województwa Dolnośląskiego w 2002 r.

	Województwo Dolnośląskie	Powiat polkowicki	Gmina Gaworzycze	
			Liczba ogółem	Z ogółem w %
Ogółem	594805	23558	226	100
sektor publiczny	266099	2119	117	51,77
sektor prywatny	328706	2115	109	48,23
Rolniczy	11105	238	15	6,64
przemysł i budownictwo	230185	17202	64	28,32
usługi rynkowe	183309	3919	56	24,78
usługi nierynkowe	170206	2299	91	40,27

źródło: Dane z publikacji GUS 2002 r.

Na terenie gminy Gaworzyce stopa bezrobocia wynosi 28,2 %. Najlichnieszą grupą nie aktywną zawodową w gminie są osoby z wykształceniem podstawowym ukończonym i bez wykształcenia. Wysoki wskaźnik bezrobocia (29,7 %) jest również dla ludzi z wykształceniem zasadniczym zawodowym, co jest znaczące dla struktury bezrobocia w gminie gdyż jest to najlichniesza grupa zawodowa. Najniższe bezrobocie występuje wśród osób z wykształceniem wyższym. Obserwuje się również duża dysproporcje między wskaźnikiem zatrudnienia kobiet w stosunku do mężczyzn.

Tab. nr 18 Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 15 lat i więcej w gminie Gaworzyce

wyszczególnienie	ogółem	aktywni zawodowo			aktywność zawodowa %	zatrudnienie %	stopa bezrobocia %
		razem	pracujący	bezrobotni			
ogółem	2975	1572	1128	444	53,8	38,6	28,2
wykształcenie :							
wyższe	92	75	67	8	86,2	77,0	10,7
średnie	675	484	370	114	73,3	56,1	23,6
zasadnicze	954	688	484	204	73,8	51,9	29,7
zawodowe							
podstawowe	1254	325	207	118	26,2	16,7	36,3
ukończone i bez							
wykształcenia							
z ogółem ludności	2249	1538	1097	441	69,9	49,9	28,7
w wieku							
produkcyjnym							
Mężczyźni	1460	925	705	220	64,4	49,1	23,8
wykształcenie :							
wyższe	36	34	31	3	97,1	88,6	8,8
średnie	292	239	195	44	83,6	68,2	18,4
zasadnicze	597	462	346	116	79,1	59,2	25,1
zawodowe							
podstawowe	535	190	133	57	35,8	25,0	30,0
ukończone i bez							
wykształcenia							
z ogółem ludności	1197	909	690	219	77,4	58,8	24,1
w wieku							
produkcyjnym							
Kobiety	1515	647	423	224	43,6	28,5	34,6
wykształcenie :							
wyższe	56	41	36	5	78,8	69,2	12,2
średnie	383	245	175	70	65,5	46,8	28,6
zasadnicze	357	226	138	88	64,9	39,7	38,9
zawodowe							
podstawowe	719	135	74	61	19,0	10,4	45,2
ukończone i bez							
wykształcenia							
z ogółem ludności	1052	629	407	222	61,3	39,7	35,3
w wieku							
produkcyjnym							

źródło: Dane z publikacji GUS 2002 r.

5.2 WARUNKI ZAMIESZKIWANIA

Gmina Gaworzyce dysponuje zapleczem mieszkaniowym w liczbie 1113 mieszkań. Znaczna większość przypada własnością do osób fizycznych, również udział w posiadaniu ma skarb państwa.

Średnia liczba osób przypadająca na gospodarstwo domowe wynosi 3,33, a największy wskaźnik osób na gospodarstwo domowe przypada na mieszkania o liczbie izb 5 i więcej i wynosi on 3,87 osoby.

Tab. nr 19. Zestawienie ważniejszych danych o mieszkalnictwie dla gminy Gaworzyce, NSP Wrocław 2002 r.

wyszczególnienie	ogółem	zamieszkane na stałe	przeznaczenie do czasowego lub sezonowego zamieszkania		wykorzystywane wyłącznie do prowadzenia działalności gospodarczej	niezamieszkane	
			zamieszkane czasowo	niezamieszkane		przeznaczone do stałego zamieszkania	przeznaczone do rozbiórki, opuszczone
ogółem	1113	1013	19	#	-	63	13
stanowiące własność:							
osób fizycznych	993	921	15	#	-	52	4
gminy	23	20	#	-	-	#	-
skarbu państwa	62	43	4	-	-	11	4
zakładów pracy	34	28	-	-	-	#	5
pozostałych podmiotów	1	1	-	-	-	-	-

Budownictwo mieszkaniowe na terenie gminy nie odnotowało znacznego wzrostu zasobów w przeciągu ostatnich 20 lat. Głównym kierunkiem rozwoju budownictwa jest budownictwo jednorodzinne. Budownictwo wielorodzinne odnotowało bardzo niewielki wzrost zasobów.

Wyposażenie mieszkań na obszarze gminy Gaworzyce na tle województwa Dolnośląskiego wygląda odmiennie. Podobnym odsetkiem jak w województwie dysponuje gmina mieszkaniami wyposażonymi w wodociąg (97,28 %). Natomiast znacznie inaczej przedstawia się odsetek mieszkań wyposażonych w centralne ogrzewanie, gdyż dla gminy jest to znacznie wyższy odsetek jak dla województwa (39,69 %) ponieważ wynosi on 74,14 %. Nieco niższy odsetek (79,96 %) w porównaniu do odsetku w województwie (88,49 %) mieszkań wyposażonych w kanalizację, co może być spowodowane jeszcze licznie występującymi przydomowymi systemami odprowadzania zanieczyszczeń sanitarnych.

Tab. nr 20. Porównanie wyposażenia w instalacje mieszkań zamieszkanym w gminie Gaworzyce i Województwie Dolnośląskim w roku 2002

	Gmina Gaworzyce		Woj. Dolnośląskie	
		%	W tys.	%
Ogółem	1033	100	948,6	100
Wodociąg	1005	97,28	936,2	98,69
Kanalizacja	826	79,96	839,4	88,49
Centralne ogrzewanie	766	74,14	376,5	39,69

Źródło: Wydawnictwa Urzędu Statystycznego we Wrocławiu Narodowy Spis Powszechny

5.3 OCHRONA ZDROWIA

W zakresie ochrony zdrowia w gminie Gaworzyce zlokalizowany jest jeden Ośrodek Zdrowia w miejscowości Gaworzyce. Również w miejscowości Gaworzyce zlokalizowana jest apteka, która jest jedyna na terenie gminy. Mieszkańcy gminy w razie potrzeby telefonicznie mogą wezwać pogotowie ratunkowe, które przyjeżdża z Głogowa.

5.4 POMOC SPOŁECZNA

Zadania pomocy społecznej w gminie wykonuje jednostka organizacyjna Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej jako samodzielna jednostka budżetowa i organizacyjna prawnie wyodrębniona. Utworzony na podstawie Uchwały Nr III/13/90 Rady Gminy w Gaworzycach z dnia 30 czerwca 1990 r.

Na nim spoczywa podstawowa odpowiedzialność za sprawne działanie podstawowej siatki bezpieczeństwa socjalnego, tworzonej w ramach narodowej polityki społecznej, na którą oprócz systemu zasiłków, składa się pomoc instytucjonalna, pomoc rzeczowa, pomoc usługowa, praca socjalna.

Celem Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej jest:

- zaspakajanie niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin tzn. umożliwienie im bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka,
- doprowadzenie w miarę możliwości do życiowego usamodzielnienia się osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem,
- zapobieganie powstawaniu trudnych sytuacji życiowych.

W roku 2003 ze świadczeń materialnych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej skorzystało 303 mieszkańców. Rzeczywista liczba osób objętych pomocą jest jednak większa i wynosi 755 osób. Osoby te żyją w 205 gospodarstwach domowych. Różnica między liczbą świadczeniobiorców, a rzeczywistą liczbą osób objętych pomocą wynika z faktu, iż pomoc materialną otrzymuje jedna osoba, natomiast gospodarstwo domowe składa się najczęściej z większej liczby osób. Stanowi to około 11,7 % ogółu mieszkańców gminy i 7,9 % ogółu rodzin. Natomiast do maja 2004 r. ze świadczeń pomocy społecznej skorzystało 150 osób. Dochody rodzin korzystających z pomocy społecznej nie przekraczały kryterium dochodowego, a ponadto znalazły się one w sytuacji uznawanej w ustawie o pomocy społecznej za uzasadniającą ubieganie się o pomoc i powód jej przyznania.

Analiza tych powodów wymienionych w kolejności według stopnia nasilenia ich występowania w rodzinach wskazuje na dominujące przyczyny korzystania ze świadczeń pomocy społecznej na przykładzie roku 2003:

- ubóstwo - 220 rodzin
- bezrobocie - 180
- bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych zwłaszcza w rodzinach niepełnych i wielodzietnych - 41
- niepełnosprawność - 30
- długotrwała choroba - 6
- potrzeba ochrony macierzyństwa - 31
- alkoholizm - 18
- sieroctwo, bezdomność i bezradność w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego - 4

Następstwem ubożenia społeczeństwa jest między innymi:

- minimalizacja wydatków na konsumpcję,
- nie regulowanie wszystkich miesięcznych spłat zobowiązań,
- naruszenie statusu finansowego z powodu choroby członka rodziny,
- samoograniczenie w zakresie korzystania z wypoczynku (kolonie, obozy, wczasy rodzinne),
- ograniczenia w wydatkach na rekreację i kulturę (szczególnie dotyczy rodzin bezrobotnych, utrzymujących się z niezarobkowych źródeł, rodzin rolników).

Wśród korzystających z pomocy społecznej w najtrudniejszej sytuacji ekonomicznej znajdowały się rodziny osób bezrobotnych, rodziny wielodzietne i rodziny w których występują osoby niepełnosprawne.

Liczba osób objętych pomocą zmienia się z roku na rok, obecnie zauważa się spadek liczby beneficjentów. Nie jest to jednak wynikiem polepszenia sytuacji materialno – bytowej osób i rodzin, lecz wynikiem zmian przepisów ustawy o pomocy społecznej w tym zaostrożenia kryteriów udzielania pomocy.

Zauważalny jest także spadek wysokości udzielanych świadczeń z pomocy społecznej osobom i rodzinom. Związane jest to z powszechnym kryzysem finansów publicznych.

Utrzymywanie się ze środków publicznych, stanowi poważny problem społeczny oraz duże obciążenia finansowe dla gminy.

źródło: Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Gaworzyce.

5.5 EDUKACJA

Bazę oświatową w gminie Gaworzyce stanowią :

- 1 obiekt szkolny o ogólnej powierzchni 4.535,3 m² i kubaturze 21.535 m³ oraz o 21 salach lekcyjnych,
- 1 obiekt przedszkolny o łącznej pow. użytkowej 355,36 m² i kubaturze 1240 m³.

Najliczniejszą grupę społeczną stanowią osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym oraz podstawowym ukończonym i nieukończonym. Wynika to ze struktury tworzonych na terenie gminy miejsc pracy dla, których nie wymagane są inne formy wykształcenia. Również przedstawiając gminę na tle struktury wykształcenia w kraju i województwie można zauważyć znaczną przewagę odsetku ludności z wykształceniem zawodowym i podstawowym nad odsetkiem ludności z wykształceniem wyższym czy też średnim.

Tab. nr 21. Poziom wykształcenia mieszkańców gminy Gaworzyce ogółem w 2002 roku na tle wykształcenia mieszkańców Polski i Województwa Dolnośląskiego

		Dolnośląskie	Gaworzyce	Polska	
				wieś	miasto
		%	%	%	%
1.	Wyższe	9,92	2,96	4,2	13,20
2.	Policealne	3,40	1,74	1,9	3,90
3.	Średnie	29,87	20,01	19,6	33,5
4.	zasad zawodowe	23,31	30,73	28,0	20,40
5.	podstaw. ukończone i nieukończone	32,12	44,55	45,6	25,20

źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS za 2002 r.

5.5.1 Wychowanie przedszkolne

Opieka wychowawczo – dydaktyczna dla młodszych dzieci z terenu gminy Gaworzyce jest organizowana w Przedszkolu Publicznym w Gaworzycach.

Aktualnie do przedszkola uczęszcza 75 dzieci, z tego 52 sześciolatków, 20 pięcioletków i 3 czterolatki.

Analiza urodzeń w gminie Gaworzyce pokazuje, że liczba dzieci w wieku przedszkolnym w poszczególnych latach będzie kształtowała się następująco:

2004r. - 170 (dzieci w wieku 3 – 6 lat)
 2005r. - 163
 2006r. - 151

Tab. nr 22. Przedszkola i Oddziały Przedszkolne

Lp.	Nazwa przedszkola	Ilość miejsc	Liczba dzieci uczęszczaj	Ilość oddziałów	Przeciętna liczba dzieci	Zatrudnienie			
						nauczyciele		obsługa	
						etaty	osoby	etaty	osoby
1.	Przedszkole Publiczne	80	75	3	25	4,13	5	1	1

5.5.2 Szkoły podstawowe, gimnazjalne i ponadgimnazjalne

W gminie Gaworzyce działa jedna szkoła podstawowa z 14 oddziałami (w tym 1 integracyjny) , do której uczęszcza 348 uczniów oraz jedno gimnazjum z 6 oddziałami, do którego uczęszcza 152 uczniów.

Obwód szkolny obu tych placówek obejmuje 14 miejscowości, z tego 12 z gminy Gaworzyce (bez Wierchowic) oraz dwie z sąsiedniej gminy Niegosławice – Nowy Dwór i Nowa Jabłona.

Ze względu na rozległy obwód szkolny i tym samym długość dziennej trasy przewozowej – 235 km dobrze rozwinięta jest sieć dowozów uczniów do obu placówek. Przewozami objętych jest 315 uczniów. Dowozy odbywają się dwoma autobusami – gminnym gimbusiem oraz wynajętym z PKS.

Analiza urodzeń w poszczególnych rocznikach urodzeń pozwala oszacować liczbę dzieci w wieku szkolnym, i tak:

Tab. nr 23 Szkoły Podstawowe i Gimnazja

Lp.	Rok szkolny	Gimnazjum Publiczne		Szkoła Podstawowa	
		Ilość uczniów	Ilość oddziałów	Ilość uczniów	Ilość oddziałów
1.	2004/2005	178	7	320	13
2.	2005/2006	193	8	307	12
3.	2006/2007	188	8	300	12
4.	2007/2008	165	7	294	12
5.	2008/2009	147	6	280	12
6.	2009/2010	154	6	268	12

Szkoła Podstawowa i Gimnazjum Publiczne mieszczą się w nowym obiekcie wybudowanym w latach 1998-2000. Każda z tych placówek ma swą siedzibę w wyodrębnionych segmentach obiektu zgodnie z przedstawioną tabelą nr 23.

Do 31.08. 1998r. na terenie gminy funkcjonowały 3 szkoły podstawowe. W związku z oddaniem do użytku we wrześniu 1998r. nowego obiektu szkolnego możliwym było już w lutym 1998r. podjęcie uchwał ustalających nową sieć szkolną, a z dniem 1 września 1999r. wprowadzenie reformy edukacji, tj. przekształcenie szkoły podstawowej z 8-klasowej na 6-klasową i utworzenie Gimnazjum Publicznego. W 1999r. oddana została do użytku hala sportowo-widowiskowa, bez barier architektonicznych, powiązana funkcjonalnie ze szkołą i korzystają z niej uczniowie obydwu placówek.

Obiekty dodatkowo wyposażone są w boiska do piłki ręcznej i siatkowej oraz bieżnie ze skocznią w dal, boiska do koszykówki oraz skocznię wzwyż i rzutnię kulą.

Ustalona sieć szkolna nie wymaga żadnych zmian, należy ją uznać za docelową, gdyż jest dostosowana do potrzeb i oczekiwań społeczeństwa gminy.

Przeglądy stanu technicznego szkół nie wykazują konieczności przeprowadzenia większych prac remontowych, czy inwestycyjnych. Przewiduje się jedynie remonty bieżące, polegające na malowaniu pomieszczeń, usuwaniu drobnych usterek.

Tab. nr 24 Budynki szkolne w gminie Gaworzyce wraz z wyposażeniem

Lp.	Nazwa jednostki adres	Rok oddania do użytku	Kubatura obiektu w m ³	Pow. całkowita Obiektu w m ²	Pow. użytkowa Obiektu w m ²	Ilość izb		Sala Gimnast.	kotłownia -paliwo -moc KW rok modern.
						lekcyjnych	Specjalistycznych		
1.	Szkoła Podstawowa ul. Szkolna 211	1998	Segmenty B- 8536,0 C- 3414,0 D-5105,0 E- 9012,0	Segmenty B-1915,9 C- 600,7 D- 912,0 E-1127,0	Segmenty B-1681,9 C- 465,6 D- 743,9 E- 912,0	15	2 świetlice 1 – klasa komputer. 1- biblioteka	1 24x25 m z zapl. socj. + szatnie + 1 sala do gimnast. korekcyj. 10x15 m	- Gaz 2x275KW oddana do użytku w 1998r. moderniz. w 2004r.
2.	Gimnazjum Publiczne ul. Szkolna 211	2000	Segment A-3579,0	Segment A-545,2	Segment A-731,9	6	1 – klasa komputer.	wspólna z SP 24x25 m z zapl. socj. + szatnie + 1 sala do gimnast. korekcyj. 10x15 m	Wspólna z SP - Gaz 2x275KW oddana do użytku w 1998r. moderniz. w 2004r.

5.6 KULTURA, SPORT, REKREACJA

Na terenie gminy Gaworzyce zlokalizowane są następujące placówki upowszechniania kultury:

- Dom Kultury „Jowisz” w Gaworzycach,

- Gminna Biblioteka Publiczna w Gaworzycach oraz jej filia w Kłobuczynie,
- 2 Punkty Biblioteczne w Wierzchowicach i Dalkowie.

Dom Kultury „Jowisz” realizuje zadania w zakresie upowszechniania kultury i rekreacji w następujących obiektach zlokalizowanych na terenie gminy:

- sala widowiskowa w Gaworzycach,
- scena oraz wydzielony teren w Parku Gminnym,
- świetlice wiejskie,
- teren rekreacyjno- sportowy (wraz z boiskiem do siatkówki plażowej) przy zbiorniku wodnym w Kłobuczynie.

Dom Kultury proponuje zajęcia teatralno-muzyczne, plastyczne, prowadzenie 2 zespołów folklorystycznych.

Ponadto organizowane są cykliczne imprezy także o zasięgu ponad gminnym i ponad powiatowym, takie jak :

- Regionalny Przegląd Piosenki i Tańca,
- Powiatowy Konkurs Recytatorski,
- spotkania noworoczne dla osób starszych i samotnych,
- festyny letnie,
- wycieczki,
- przedstawienia,
- wystawy fotograficzne.

Dom Kultury jest ponadto organizatorem wypoczynku dla dzieci w okresie ferii oraz wakacji letnich, jak również cyklicznych konkursów i turniejów wiedzy.

Gminna Biblioteka Publiczna realizuje działalność merytoryczną jak również jest organizatorem licznych imprez kulturalnych.

Księgozbiór Biblioteki liczy 19944 woluminów. Średnio na 100 mieszkańców w gminie przypada 516 woluminów. Liczba zarejestrowanych czytelników wynosi 945 osób, w tym 444 stanowią dorośli , a 501 to czytelnicy w wieku do 15 lat. W roku 2003 w celu skorzystania ze zbiorów czytelnicy odwiedzili bibliotekę, filie i punkty w terenie 12.242 razy. Łącznie zanotowano 16.228 wypożyczeń do domów. W czytelniach udostępniono 2.222 książek i czasopism.

Na terenie gminy działają również następujące organizacje sportowe:

- GLKS Gaworzyce,
- LZS „Hajduk” Kłobuczyn,
- LZS Koźlice,
- UKS Gaworzyce,
- LZS Wierzchowice.

Działające na terenie gminy kluby sportowe zrzeszają łącznie 118 członków, w tym 86 zarejestrowanych zawodników grających w piłkę nożną. Uczniowski Klub Sportowy liczy 68 członków z sekcjami: piłki nożnej, piłki ręcznej, szachowej.

Zlokalizowane są następujące obiekty sportowe:

- 10 boisk sportowych,
- sala sportowa przy SP Gaworzyce,
- sala sportowa w Dalkowie,

- boiska do piłki ręcznej i koszykowej , bieżnia ze skoczną w dal przy SP Gaworzyce.

5.7 TURYSTYKA

Gmina Gaworzyce w dziedzinie działalności turystycznej nie prowadzi aktywnych działań. Gmina dysponuje wieloma walorami przyrodniczo – kulturowymi, jednak nie zapewnia odpowiedniej bazy turystycznej. Jedynym obiektem stanowiącym turystyczną bazę noclegową jest Gospodarstwo Agroturystyczne „Dendrofarma” w Dalkowie.

Do najatrakcyjniejszych walorów przyrodniczych gminy należą:

- lasy - lasy i grunty leśne zajmują przeszło 1.300 ha. Ich stan ulega powolnej, lecz znaczącej poprawie. Wiąże się to przede wszystkim ze zmniejszeniem zanieczyszczenia atmosferycznego. Pod względem rodzaju przeważają lasy iglaste (ok. 70 %), następnie mieszane z przewagą dębu (20 %), a ok. 10 % stanowią lasy liściaste,
- bagna, torfowiska – znajdują się w południowej części gm. Gaworzyce. Objęte zostały ochroną, jako użytek ekologiczny, ze względu na zachowanie unikatowych zasobów genowych środowisk podmokłych, rzadkich gatunków fauny i flory.

- Park krajobrazowy, rezerwat przyrody, użytki ekologiczne, obszar chronionego krajobrazu:

- Część obszaru Przemkowskiego Parku Krajobrazowego – 1200 ha,
- Rezerwat przyrody „Dalkowskie Jary” o pow. 36,12 ha. Głównym przedmiotem ochrony jest fragment naturalnego krajobrazu wraz z dwoma zespołami lasów bukowych,
- Obszar chronionego krajobrazu „Dalkowskie Wzgórza”, którego 17 ha znajduje się w obrębie gminy Gaworzyce,
- Użytek ekologiczny: „Przemkowskie Bagno”, położony w południowej części gm. Gaworzyce oraz w północnej części gm. Przemków;

- Pomniki przyrody:

Data utworzenia pomnika przyrody	Obowiązująca podstawa prawna wraz z oznaczeniem miejsca ogłoszenia aktu prawnego	Opis pomnika przyrody	Obwód na wysokości 1,3 m [cm]	Wys. [m]	Gmina	Miejscowość	Nr działki	Opis lokalizacji	Forma własności	Rodzaj gruntów	Sprawujący nadzór
1977	Decyzja Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody Nr 26/77	Cypryśnik błotny (<i>Taxodium distichum</i>) rozpiętość korony 5 m, stan dobry, wiek 150 lat, Nr rejestru 43	335	20	Gaworzyce	Gaworzyce	544	Rośnie w Parku podworskim przy pałacu- ul. Dworcowa 95	Gmina Gaworzyce 59-180 Gaworzyce, ul. Okrężna 85	Bi - zgodnie z zapisami w ewidencji gruntów	Wójt Gminy Gaworzyce
1979	Decyzja Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody Nr 26/77	Plata klonolistny (<i>Platanus x acerifolia</i>), wiek 300 lat, rozpiętość korony 23 m, Nr rejestru 43	440	25	Gaworzyce	Dalków	269/11	Rośnie w parku podworskim w Dalkowie nr 52	Józef Płocha Gospodarstwo Agroturystyczne „DENDROFARMA „	B-LsII	Józef Płocha Gospodarstwo Agroturystyczne DENDROFARMA Dalków 52, 59-180 Gaworzyce

1979	Decyzja Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody Nr 7/79	Grupa 2 drzew - Buk pospolity (<i>Fagus sylvatica</i>) oraz Buk pospolity odm. czerwonołistna (<i>Fagus sylvatica</i> 'Purpurea') rozpiętość korony 25-30 m wiek 250 lat, Nr rejestru 18	410 i 465	25	Gaworzyce	Dalków	269/11	Rośnie w parku podworskim w Dalkowie nr 52 59-180 Gaworzyce własność Józef Płocha	Józef Płocha Gospodarstwo Agroturystyczne „DENDROFARMA „	B-LsII	Józef Płocha Gospodarstwo Agroturystyczne DENDROFARMA Dalków 52, 59-180 Gaworzyce
1979	Decyzja Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody Nr 8/79	Grupa 3 drzew - Buki pospolite (<i>Fagus sylvatica</i>) rozpiętość korony 9 m i wiek 150-300 lat, Nr rejestru 16	240, 380, 385	13	Gaworzyce	Dalków	269/11	Rośnie w parku podworskim w Dalkowie nr 52 59-180 Gaworzyce własność Józef Płocha	Józef Płocha Gospodarstwo Agroturystyczne „DENDROFARMA „	B-LsII	Józef Płocha Gospodarstwo Agroturystyczne „DENDROFARMA „ Dalków 52, 59-180 Gaworzyce
1991	Rozporządzenie Wojewody Legnickiego z roku 1991	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	220	28	Gaworzyce	Koźlice		Rośnie na terenie Leśnictwa oddz. 162c	Leśnictwo	B-LsII	
1991	Rozporządzenie Wojewody Legnickiego z roku 1991	Grupa 2 drzew - Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	370, 370	25	Gaworzyce	Dalków	269/11	Rośnie w parku podworskim w Dalkowie nr 52 59-180 Gaworzyce własność Józef Płocha	Józef Płocha Gospodarstwo Agroturystyczne „DENDROFARMA „	B-LsII	Józef Płocha Gospodarstwo Agroturystyczne „DENDROFARMA „ Dalków 52, 59-180 Gaworzyce

Źródło: Rejestr pomników przyrody woj. dolnośląskiego – RDOS Wrocław

Ponadto gmina Gaworzyce dysponuje wytyczonymi szlakami edukacyjnym, pieszymi oraz rowerowym :

- ścieżka edukacyjna na terenie „Dendrofarmy” w Dalkowie
- szlaki piesze:
 - czerwony „Szlak Dziadoszan” wyznaczone przez PTTK
 - czarny – znakowany przez „Dendrofarmę” z Dalkowa
- szlak rowerowy:
 - żółty - „Przemkowskie Bagno”

Do walorów gminy należą również następujące obiekty kulturowe stanowiące zbytki architektury:

- Pałac z XVIII w., przebudowywany w XIX w. Wraz z zespołem zabudowań mieszkalno – gospodarczych oraz z parkiem przy pałacowym z XVIII i XIX w. w Dalkowie,
- Wieża szlachecka z XVI w. W miejscowości Dalków,
- Kościół p.w. Św. Jana Chrzciciela z XV w. W Kurowie Wielkim,
- Gotycki kościół p.w. Św. Barbary z XIV w. W Gaworzccach,
- Kościół p.w. Matki Boskiej Różańcowej z XVIII i XIX w. W Gaworzycach,
- Mauzoleum Tschamerów z początku XIX w. W Gaworzycach,
- Zespół pałacowy z przełomu XVII/XVIII w. W Gaworzycach,
- Kościół p.w. Św. Jadwigi Śląskiej wzmiankowany w XII w. W Kłobuczynie,
- Spichlerz z XVIII w. W Mieszkowie,
- Pałac z XIX w. W Śremie,
- Zespół pałacowo – folwarczno z XIX w. Wierzchowicach.

5.8 POZAROLNICZA DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZA

Na terenie Gminy Gaworzyce w systemie REGON na koniec 2003 roku zarejestrowane były 195 podmioty prowadzące działalność gospodarczą, w tym:

a) sektor publiczny	- 10
b) sektor prywatny	- 185
- spółki prawa handlowego	- 6
- spółki z udziałem kapitału zagranicznego	- 2
- osoby fizyczne	- 149.

Rynek pracy na terenie gminy Gaworzyce charakteryzuje się znikomą ilością oferty pracy. Istniejące zakłady pracy to przede wszystkim firmy rodzinne handlowe, usługowe, handlowo - usługowe lub handlowo – usługowo – produkcyjne. Zapewniają one jedynie pojedyncze miejsca pracy, a często właściciel jest zarazem pracownikiem.

Obecnie zarejestrowane firmy:

- firmy handlowe – 38
- firmy usługowe – 53
- firmy handlowo – usługowe – 35
- firmy handlowo – usługowo – produkcyjne – 9

Na terenie gminy nie ma żadnego pracodawcy „strategicznego”, który zatrudniałby, np. kilkadziesiąt osób.

Bezrobotni i osoby poszukujące pracy zmuszone są do poszukiwania miejsc pracy poza terenem gminy.

Prace znajdują m.in. w Specjalnej Strefie Ekonomicznej w Polkowicach lub na terenie powiatów polkowickiego i głogowskiego. Dużym utrudnieniem dla bezrobotnych poszukujących pracy poza terenem gminy są ograniczenia komunikacyjne. Często bezrobotni nie mogą skorzystać z oferty pracy ze względu na brak dojazdu, a nie każdy ma możliwość zorganizowania sobie dojazdu we własnym zakresie.

Coraz większą grupę poszukujących pracy stanowią osoby odchodzące z rolnictwa bądź szukające dodatkowego zatrudnienia poza rolnictwem, Niestety one również zmuszone są do poszukiwania pracy poza terenem gminy.

6 ZAGROŻENIE BEZPIECZEŃSTWA LUDNOŚCI I JEJ MIENIA

W zakresie ochrony bezpieczeństwa ludności i mienia w gminie zlokalizowany jest jeden Rewir Dzielnicowy w miejscowości Gaworzyce. Nad bezpieczeństwem mieszkańców gminy czuwa dwóch policjantów.

7 POTRZEBY I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY

Na terenie gminy Gaworzyce kierunki rozwojowe zostały określone w sporządzonym na potrzeby gminy Planie Rozwoju Lokalnego Gminy Gaworzyce. Kierunki te określają priorytetowe działania gminy w zakresie poprawy jakości życia

mieszkańców oraz sytuacji gospodarczej gminy. Gaworzyce podobnie jak znaczna część gmin rolniczych w kraju wymagają podjęcia działań z zakresu:

❖ Rozwój systemu dróg i infrastruktury drogowej:

- Budowa i modernizacja dróg w gminie,
- Budowa i modernizacja oświetlenia drogowego.

❖ Wspieranie i rozwój działalności gospodarczej mieszkańców gminy oraz inwestorów z zewnątrz:

- Stworzenie systemu wsparcia dla przedsiębiorców,
- Promocja gospodarcza dla pozyskania inwestorów,
- Rozwój działalności gospodarczej na terenie gminy.

❖ Rozwój infrastruktury technicznej:

- Budowa i modernizacja sieci wodociągowej oraz urządzeń uzdatniania wody,
- Budowa sieci kanalizacyjnej,
- Budowa sieci gazociągowej i modernizacja urządzeń gazowych.

❖ Poprawa warunków życia mieszkańców:

- Efektywne wykorzystanie zasobów środowiska naturalnego w celu rozwijania świadomości proekologicznej i rozwoju infrastruktury turystycznej,
- Rozwój bazy edukacyjno-sportowej,
- Rozwój zaplecza kulturalnego,
- Poprawa bezpieczeństwa publicznego i drogowego,
- Wspieranie projektów mających na celu przeciwdziałanie patologiom społecznym oraz wzrastającej agresji młodzieży.

8 STAN PRAWNY GRUNTÓW

Na terenie gminy Gaworzyce stan prawny gruntów na 01.01.2005 r. kształtuje się następująco:

- grunty wchodzące w skład zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa – 1756 ha,
- grunty w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe – 1355 ha,
- grunty w trwałym zarządzie państwowych jednostek organizacyjnych z wyłączeniem gruntów PGL – 32 ha,
- grunty wchodzące w skład zasobu nieruchomości Skarbu Państwa z wyłączeniem gruntów przekazanych w trwały zarząd – 8 ha,

- pozostałe grunty SP – 1216 ha,
- **razem grunty SP z wyłączeniem gruntów przekazanych w użytkowanie wieczyste – 4367 ha (56,58 % - pow. gminy),**

- **grunty SP przekazane w użytkowanie wieczyste – 3 ha (0,04 %),**

- grunty wchodzące w skład gminnego zasobu nieruchomości z wyłączeniem gruntów przekazanych w trwały zarząd – 57 ha,
- pozostałe grunty gminne – 145 ha,
- **razem grunty gmin i związków międzygminnych z wyłączeniem gruntów przekazanych w użytkowanie – 202 ha (2,62 %),**

- **grunty gminne i związków międzygminnych przekazane w użytkowanie wieczyste – 3 ha (0,04 %),**

- grunty osób fizycznych wchodzące w skład gospodarstw rolnych – 2791 ha,
- grunty osób fizycznych nie wchodzące w skład gospodarstw rolnych – 226 ha,
- **razem grunty osób fizycznych – 3017 ha (39,09 %),**

- **grunty kościołów i związków wyznaniowych – 23 ha (0,3 %).**

Stan prawny gruntów wskazuje na największy udział powierzchniowy gruntów stanowiących własność Skarbu Państwa z wyłączeniem gruntów przekazanych w użytkowanie wieczyste (56,58 %). Drugi co do wielkości udział powierzchniowy w gminie stanowią grunty będące własnością osób fizycznych (39,09 %). Najmniejszy procent powierzchniowy w gminie stanowią grunty skarbu Państwa oraz gminne i związków międzygminnych przekazane w użytkowanie wieczyste (0,04 %).

9 WYSTĘPOWANIE OBIEKTÓW I TERENÓW CHRONIONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH

W Gminie Gaworzyce nie występują tereny chronione poza terenami i obiektami chronionymi z punktu widzenia przepisów odrębnych omówionych w punkcie 3 i 4.

10 WYSTĘPOWANIE OBSZARÓW NATURALNYCH ZAGROŻEŃ GEOLOGICZNYCH

Na terenie gminy Gaworzyce nie występują obszary naturalnych zagrożeń geologicznych.

11 WYSTĘPOWANIE UDOKUMENTOWANYCH ZŁOŻ KOPALIN ORAZ ZASOBÓW WÓD PODZIEMNYCH

Na terenie gminy Gaworzyce udokumentowano w kategorii C1 złoża rud miedzi Gaworzyce, występujące w głębszym podłożu (700-900 m). Eksploatacja tego surowca na obszarze gminy Gaworzyce, będzie możliwa po spełnieniu warunków wymaganych prawem geologicznym i górniczym. KGHM Polska Miedź S.A. planuje w 2007 r. uzyskanie koncesji na rozpoznanie złoża miedzi „Gaworzyce” w oparciu o wykonanie wierceń z powierzchni.

Układ wód podziemnych jest bardzo skomplikowany, a zwierciadło pierwszego poziomu wód podziemnych może występować na różnych głębokościach. Środowisko gruntowo- wodne jest na ogół odporne na przenikanie i migrację zanieczyszczeń. Lokalnie jednak może występować jego podwyższona wrażliwość,

zwłaszcza w zasięgu występowania utworów fluwio- glacialnych (m.in. tereny położone na południe i na zachód od miejscowości Gaworzyce).

12 WYSTĘPOWANIE TERENÓW GÓRNICZYCH, WYZNACZONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH

Na terenie gminy nie występują.

13 STAN SYSTEMÓW KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ, W TYM STOPIEŃ UPORZĄKOWANIA GOSPODARKI WODNO-ŚCIEKOWEJ, ENERGETYCZNEJ ORAZ GOSPODARKI ODPADAMI

13.1 STAN SYSTEMU KOMUNIKACJI

13.1.1 Komunikacja drogowa

➤ drogi gminne

Tab. nr 25 Drogi gminne

Nazwa wskaźnika	Wartość	Jedn.
Drogi gminne długość ogółem	77	km
Drogi gminne o nawierzchni twardej	12	km
Drogi gminne o nawierzchni ulepszonej	10	km
Drogi gminne remonty w km	0	km

źródło: Statystyka ogólna (dane GUS, 2003 r.) <http://www.gminy.pl>

➤ drogi powiatowe

Na terenie gminy Gaworzyce znajduje się 27 km dróg o kategorii dróg zaliczanych do kategorii dróg powiatowych.

➤ drogi wojewódzkie

droga nr 298 – (3,5km), ma przebieg od drogi krajowej nr 3 (włączając się w Kłobuczynie) do drogi krajowej nr 12 (włączając się w Nielubii);

➤ drogi krajowe

droga krajowa nr 3 (E-65) – relacji Szczecin - Jelenia Góra – Jakuszyce, pełniąca dominującą rolę w układzie komunikacyjnym gminy, zaliczana do kategorii dróg krajowych; droga ta prowadzi ruch międzyregionalny i międzynarodowy i jest w pewien sposób wyizolowana z funkcji wewnętrznych gminy; droga przebiega od południowego – wschodu w kierunku północno – zachodnim dzieląc teren gminy na część północną i południową.

13.1.2 Komunikacja kolejowa

Przez teren gminy Gaworzyce przebiega linia kolejowa nr 14 pierwszorzędna, nie zelektryfikowana, relacji Łódź Kaliska – Tuplice – granica państwa, przez Ostrów Wlkp., Leszno, Głogów, Żagań, na której komunikacja osobowa została zawieszona, natomiast towarowa nadal trwa.

Na trasie Gaworzyce – Polkowice, Głogów – Gaworzyce – Bytom Odrzański uruchomione są kursy autobusowe zabezpieczające potrzeby związane

z komunikacją publiczną, które odbywają się bez zastrzeżeń. Istnieje również kurs autobusowy relacji Głogów – Gaworzyce – Zielona Góra – Gorzów.

13.1.3 Komunikacja rowerowa

Na terenie gminy zlokalizowana jest również sieć komunikacji rowerowej. Jedną z ścieżek prowadzi przez tereny o wysokich walorach przyrodniczych z południa obszaru gminy, czyli terenów Przemkowskiego Parku Krajobrazowego, przez tereny użytku ekologicznego, wieś Gaworzyce w kierunku Wzgórz Dalkowskich i dalej na północ poza granice gminy. Ścieżka jest również zlokalizowana po wschodniej stronie gminy i przebiega łącząc wsie Drożyna poza granicami gminy, Wierzchowice, Korytów, Grabik, Śrem, Witanowice, Kurów Wielki do Dalkowa. Istnieje również powiązanie ścieżką rowerową wsi Dalków i Mieszków przez Gostyń.

13.2 INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

13.2.1 Zaopatrzenie w wodę

Gmina Gaworzyce zwodociągowana jest w ok. 90%. Z systemu zbiorowego zaopatrzenia w wodę nie korzystają mieszkańcy sołectw Grabik, Korytów i obrębu Gostyń. Na podłączenie do sieci wodociągowej oczekuje w tych miejscowościach 73 gospodarstw domowych korzystających obecnie z własnych studni.

Wodociąg grupowy Kłobuczyn zaopatruje w wodę miejscowości Kłobuczyn, Gaworzyce, Koźlice oraz poprzez ujęcie zlokalizowane w Gaworzycach obręb Mieszków.

Obręby Dalków i Wierzchowice oraz sołectwa Dzików i Witanowice mają własne ujęcia wody. Wszystkie wodociągi funkcjonujące w gminie Gaworzyce wybudowane zostały przed rokiem 1980 i wyposażone są jedynie w odżelaziacze i odmanganiacze lub chloratory.

Jedno sołectwo – Kurów Wielki (obręb Dalków) zaopatrywane jest w wodę z terenu sąsiedniej gminy Żukowice z wodociągu w miejscowości Szczepów wybudowanego w 1997 r.

We wsiach korzystających ze zbiorowego zaopatrzenia w wodę stopień wykorzystania sieci wodociągowej mierzony ilością przyłączy na 100 budynków ocenić należy jako bardzo dobry za wyjątkiem obrębu Śrem – Witanowice, gdzie określono go jako dobry. Ta niższa ocena wynika z braku wodociągu w sołectwie Śrem.

Planuje się zwodociągowanie wszystkich sołectw gminy w oparciu o wodociągi w Wierzchowicach (Grabik, Korytów) i Witanowicach (Śrem).

Tab. nr 26 Sieć wodociągowa

	ilość budynków	ilość przyłączy	ilość przyłączy na 100 budynków
gmina ogółem	729	958	131,4

źródło: Plan Urzędniowo Rolny gminy Gaworzyce

13.2.2 Gospodarka ściekowa

Gospodarka ściekowa na terenie gminy Gaworzyce nie jest uporządkowana. Istnieją 3 lokalne oczyszczalnie ścieków, ale ich oddziaływanie jest ograniczone.

W miejscowości Gaworzyce do kanalizacji sanitarnej podłączone są obiekty użyteczności publicznej (szkoła, bank, ośrodek zdrowia, apteka) oraz 7 budynków

wielorodzinnych i 12 domów jednorodzinnych. Ścieki tłoczone są do oczyszczalni mechaniczno – biologicznej w Koźlicach wybudowanej w latach 1991 – 1994 i zmodernizowana w 2005r., kiedy to dwukrotnie zwiększono przepustowość oczyszczalni z 200m³/dobę do 400m³/dobę. Zmodernizowana w 2003 r. oczyszczalnia ścieków w obrębie Dalków obsługuje dwa budynki 18 – rodzinne oraz 28 budynków indywidualnych.

Oczyszczalnia typu BIOEKOL – 340 wybudowana w 2003 r. w miejscowości Wierzchowice obsługuje 94 rodziny mieszkające w tej wsi.

Miejscowości nieposiadające sieci kanalizacyjnej posiadają przy budynkach szczelne zbiorniki bezodpływowe. Ścieki z nich dowożone są wozami asenizacyjnymi do przepompowni w Gaworzycach i oczyszczalni ścieków w Koźlicach. Nie można jednak wykluczyć, że część zbiorników posiada „dzikie” wyloty do najbliższych rowów. Możliwe jest również wywożenie ich zawartości w rozmaite, przypadkowe miejsca. Te nielegalne działania mogą powodować zanieczyszczenie środowiska, narastające w miarę rozwoju sieci wodociągowej i zwiększania się ilości ścieków do odprowadzenia.

Tab. nr 27 Kanalizacja

	ilość budynków	ilość przyłączy	ilość przyłączy na 100 budynków
gmina ogółem	729	140	19,2

źródło: Plan Urzędniowo Rolny gminy Gaworzyce

13.2.3 Gospodarka odpadami

Gmina posiada własne podziemowe składowisko odpadów stałych zlokalizowane w obrębie Grabik utworzone w 1986 r. Wysypisko usytuowane jest w starym wyrobisku po eksploatacji kruszywa pospolitego. Jego powierzchnia wynosi 2,8 ha, a pojemność użytkowa 54465 m³. Eksploatacja przewidywana była do 2008 roku. Na wysypisko składowane są odpady komunalne odbierane przez Zakłady Usług Komunalnych w Gaworzycach.

Drugim odbiorcą odpadów z terenu gminy jest Głogowskie Przedsiębiorstwo Komunalne „SITA Głogów” które składowe odpady na Składowisku Odpadów Komunalnych w Biechowie k/Głogowa. Przedsiębiorstwo to wywozi również szkło i plastik z kontenerów ustawionych w miejscowościach Gaworzyce, Kłobuczyn, Koźlice i Wierzchowice.

Chociaż gminne wysypisko odpadów komunalnych wypełnione jest zaledwie w ok. 40% przewiduje się jego zamknięcie. Jest to spowodowane jego stanem technicznym (brak wyposażenia w maszyny i urządzenia niezbędne do prawidłowej eksploatacji), który nie odpowiada wymogom prawnym Unii Europejskiej w sprawie składowania odpadów.

źródło: Plan Urzędniowo Rolny gminy Gaworzyce

13.2.4 Zaopatrzenie w gaz

Na obszarze gminy Gaworzyce zlokalizowana jest sieć gazowa wysokiego ciśnienia w której skład wchodzi:

- gazociąg przesyłowy wysokiego ciśnienia relacji odg. kier. Żary – Jasień o średnicy nominalnej DN 250 oraz ciśnieniu nominalnym PN 6.3 MPa;
- odgałęzienie w/c do stacji redukcyjno – pomiarowej I⁰ Gaworzyce, DN 80, PN 6.3 MPa;
- stacja redukcyjno – pomiarowa I⁰ Gaworzyce;
- punkt pomiarowy Grabik;

Z sieci gazowej w gminie Gaworzyce korzystają obecnie mieszkańcy obrębów

Gaworzyce i Kłobuczyn. Planowana jest również budowa sieci gazowej dla wsi Wierzchowice.

Tab. nr 28. Gazyfikacja

	ilość budynków	ilość przyłączy	ilość przyłączy na 100 budynków
gmina ogółem	729	309	42,4

źródło: Plan Urzędniowo Rolny gminy Gaworzyce

13.2.5 Zaopatrzenie w energię elektryczną

Tereny osadnicze gminy zasilane są liniami energetycznymi średniego napięcia wychodzącymi z najbliższych głównych punktów zasilania (GPZ), przede wszystkim z kierunku Głogowa i Przemkowa. Do bezpośrednich odbiorców energia elektryczna rozprowadzana jest napowietrznymi lub kablowymi liniami niskiego napięcia z trafostacji.

Przez teren gminy przebiega również tranzytem linia wysokiego napięcia 110 KV nie mająca jednak żadnych powiązań na obszarze gminy. Istnieje możliwość zasilania strefy aktywności gospodarczej na obszarze wsi Kłobuczyn.

Wskaźnik zainstalowanej mocy w KW na 1 mieszkańca jest na terenie gminy znacznie zróżnicowany i waha się od 0,83 KW/1 mieszkańca w obrębie Mieszków do 1,61 KW/1 mieszkańca w obrębie Kłobuczyn. Wskaźniki poniżej 1 KW/1 mieszkańca zarejestrowano jeszcze w obrębach Grabik i Śrem – Witanowice. Niska zainstalowana moc przy braku zapotrzebowania na jej powiększenie może być wynikiem (ale także ograniczeniem) słabego wyposażenia tych wsi w sprzęt mechaniczny (silniki elektryczne w gospodarstwach rolnych) oraz sprzęt RTV i AGD w gospodarstwach domowych.

Wzrost zapotrzebowania na energię elektryczną w gminie Gaworzyce będzie raczej powolny, uzależniony od tempa przyrostu gospodarstw domowych. Nowej sieci energetycznej wymagać będzie jedynie zaprojektowana strefa aktywności gospodarczej w obrębie Kłobuczyn.

13.2.6 Telekomunikacja

Obszar gminy Gaworzyce pokryty jest siecią Telekomunikacji Polskiej S.A. We wszystkich miejscowościach gminy zainstalowane jest 776 numerów, co w przeliczeniu na 1000 mieszkańców daje wskaźnik 201,87. Liczba abonentów telefonicznych nie jest rozłożona równomiernie. W obrębach Gaworzyce, Grabik i Kłobuczyn ilość telefonów na 1000 mieszkańców przekracza 200, a ich wyposażenie w tym zakresie ocenia się jako dobre. W pozostałych miejscowościach gminy liczba telefonów na 1000 mieszkańców waha się od 158,3 (Mieszków, Wierzchowice) do 177,6 (Gostyń). Wyposażenie tych miejscowości w telefony ocenia się jako średnie.

13.2.7 Gospodarka ciepła

Zaopatrzenie w ciepło mieszkań gminie Gaworzyce wskazuje na główne źródła centralnego ogrzewania indywidualne (69,89%). Uwarunkowane jest to przede wszystkim dominującą jednorodziną i zagrodową formą zabudowy.

Tab. nr 29. Budynki mieszkalne wyposażone w centralne ogrzewanie w gminie Gaworzyce

wyszczególnienie	ogółem w gminie	centralne ogrzewanie					
		zbiorowe	% z ogółu	indywidualne	%	piece	%
mieszkania	1033	44	4,26	722	69,89	262	25,36
powierzchnia użytkowa mieszkań w m ²	85571	2700	3,16	63352	74,03	19229	22,47
ludność w mieszkaniach	3180	152	4,78	2845	89,47	800	25,16

źródło : Wydawnictwa Urzędu Statystycznego we Wrocławiu, NSP 2003 r.

14 ZADANIA SŁUŻĄCE REALIZACJI PONADLOKALNYCH CELÓW PUBLICZNYCH

Na terenie gminy Gaworzyce w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego (opublikowanym w Dz. U. W. D. z dnia 20 stycznia 2003r.), zostały wprowadzone programy służące realizacji inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym.

Gmina Gaworzyce zlokalizowana jest w obrębie następujących stref funkcjonalnych:

Strefa obszarów rolno-leśnych o dominujących funkcjach ochrony walorów środowiska przeznaczona do rozwoju funkcji ochronnych, rozwoju turystyki i rekreacji, i utrzymania funkcji rybackiej. Obejmuje bogato zalesioną północno – wschodnią i północno – zachodnią część województwa. Charakteryzuje się niskim wskaźnikiem waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej oraz dużym nagromadzeniem cennych przyrodniczo obszarów objętych lub planowanych do objęcia ochroną, a także dużą atrakcyjnością pod względem turystycznym.

Strefa o przeważającym udziale funkcji przemysłowej i gospodarczej – do restrukturyzacji przemysłu z podwyższeniem standardów ochrony środowiska, obejmuje teren Legnicko – Głogowskiego Okręgu Miedziowego (LGOM). Walorem jest duży potencjał gospodarczy KGHM Polska Miedź S.A. i jego wysoka pozycja na światowym rynku miedzi i srebra.

Uwzględnia się:

W zakresie ochrony środowiska:

- Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków NATURA 2000 „Stawy Przemkowskie” (kod obszaru PLB20003),
- Przemkowski Park Krajobrazowy,
- Obszar chronionego krajobrazu „Wzgórza Dalkowskie”; w obrębie granic tego obszaru, na terenie gminy Gaworzyce znajduje się rezerwat „Dalkowskie Jary”,
- udokumentowane złoża RM „Gaworzyce”.

W zakresie komunikacji:

- przewiduje się pozostawienie rezerwy terenu dla przyszłej autostrady **A-3**, której orientacyjny przebieg zlokalizowano w południowo – zachodniej części gminy,
- dla drogi krajowej **nr 3 (E-65)** uzyskanie parametrów klasy S na całym przebiegu,
- zachować rezerwę terenu pod planowany węzeł drogowy na drodze **nr 3** w rejonie miejscowości Gaworzyce,
- dla drogi wojewódzkiej **nr 298 Kłobuczyn – Nielubia** uzyskanie parametrów klasy Z na całym przebiegu.

W zakresie aktywności gospodarczych:

- **regionalna strefa rozwoju przedsiębiorczości** – to tereny o najkorzystniejszej lokalizacji dla rozwoju funkcji gospodarczych na obszarach o szczególnych predyspozycjach

rozwojowych; na terenie gminy Gaworzyce wskazuje się na funkcjonowanie Obszaru Aktywności Gospodarczej „Gaworzyce – Radwanice” (przy węźle drogowym drogi krajowej nr 3 i drogi wojewódzkiej nr 298 w rejonie miejscowości Kłobuczyn) przeznaczona na działalność produkcyjno – usługową,

W zakresie ochrony przeciwpowodziowej

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego wyznacza trzy strefy reżimów powodziowych; gmina Gaworzyce obszarowo należy do strefy nizinnej, dla której wyznacza się działania zmierzające do zwiększenia przepustowości istniejących koryt i kanałów.

W zakresie infrastruktury technicznej:

- istniejącą sieć gazową wysokiego ciśnienia - rurociąg Ø 250 Żukowice – Gościszowie,
- istniejącą linię elektroenergetyczną 110 kV Żukowice – Przemków, wraz z obszarem szkodliwego oddziaływania pola elektromagnetycznego,
- w zakresie gospodarki odpadami plan zagospodarowania przestrzennego województwa wskazuje budowę całościowego systemu gospodarki odpadami, którego podstawą realizacji będzie opracowany zgodnie z ustawą z dnia 24 kwietnia 2001 roku o odpadach, „Plan gospodarki odpadami dla województwa dolnośląskiego”
- kompleksowe i równoczesne rozwiązanie problemów zaopatrzenia w wodę i oczyszczania ścieków w zlewniach Odry i Bobru.

CZĘŚĆ B

KIERUNKI

UWAGA : Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego § 4 ust. 2 w projekcie określono wpływ uwarunkowań, o których mowa w art. Ust. 1 ustawy, na ustalenie kierunków i zasad zagospodarowania przestrzennego gminy, o których mowa w art. 10 ust. 2 ustawy.

III. KIERUNKI ROZWOJU

1 KIERUNKI ZMIAN W STRUKTURZE PRZESTRZENNEJ GMINY ORAZ W PRZEZNACZENIU TERENÓW

Na terenie gminy Gaworzyce wyznaczone zostały cele główne oraz operacyjne określone w obrębie każdego z obszarów problemowych w Strategii rozwoju Gminy Gaworzyce:

- Rozwój systemu dróg i infrastruktury drogowej:
 - budowa i modernizacja dróg w gminie,
 - budowa i modernizacja oświetlenia drogowego,

- Wspieranie i rozwój działalności gospodarczej mieszkańców gminy oraz inwestorów z zewnątrz:
 - stworzenie systemu wsparcia dla przedsiębiorstw,
 - promocja gospodarcza dla pozyskania inwestorów,
 - rozwój działalności gospodarczej na terenie gminy,

- Rozwój infrastruktury technicznej:
 - budowa i modernizacja sieci wodociągowej oraz urządzeń uzdatniania wody,
 - budowa sieci kanalizacyjnej,
 - budowa sieci gazociągowej i modernizacja urządzeń gazowych,

- Poprawa warunków życia mieszkańców:
 - efektywne wykorzystanie zasobów środowiska naturalnego w celu rozwijania świadomości proekologicznej i rozwoju infrastruktury turystycznej,
 - rozwój bazy edukacyjno-sportowej,
 - rozwój zaplecza kulturalnego,
 - poprawa bezpieczeństwa publicznego i drogowego,
 - wspieranie projektów mających na celu przeciwdziałanie patologiom społecznym oraz wzrastającej agresji młodzieży.

Gmina zamierza aktywizować na swoim terenie działalność związaną z wydobyciem złóż miedzi. W obrębie występowania złóż planowane jest podjęcie prac związanych z rozpoznaniem oraz w dalszej perspektywie eksploatacją.

Na terenie gminy Gaworzyce w związku ze stworzeniem nowych terenów inwestycyjnych, zmieni się struktura przestrzenna gminy. W stosunku do stanu istniejącego zwiększona zostanie powierzchnia terenów zainwestowanych.

Tab. nr 30 Zestawienie struktury funkcjonalnej gminy:

TERENY	STAN PROJEKTOWANY	
POWIERZCHNIA OGÓLNA GMINY	7718 ha	
TERENY ZAINWESTOWANE	TERENY ZAGOSPODAROWANIA INTENSYWNEGO	364,67 ha
	TERENY ZAGOSPODAROWANIA EKSTENSYWNEGO	55,255 ha
	TERENY USŁUG PUBLICZNYCH	6,01 ha
	TERENY AKTYWNOŚCI GOSPODARCZEJ	103,95 ha
	RAZEM	568 ha
TERENY ZALESIONE	LASY	1424,684 ha
	DOLESIENIA	546,50 ha
	RAZEM	1971 ha
TERENY UŻYTKOWANE ROLNICZO I INNE	5204 ha	

Dane uzyskane zostały z mapy projektowej sporządzonej na topograficznym podkładzie mapowym w skali 1:5000, mogą być obciążone błędem

2 KIERUNKI I WSKAŹNIKI DOTYCZĄCE ZAGOSPODAROWANIA ORAZ UŻYTKOWANIA TERENÓW, W TYM TERENY WYŁĄCZONE SPOD ZABUDOWY

Projektowana zabudowa stanowi dopełnienie lub poszerzenie istniejącej struktury zabudowy. Nie przewiduje się tworzenia nowych zespołów urbanistycznych na terenie gminy.

Dla terenów zabudowy mieszkaniowej, usług oświaty i usług zdrowia proponuje zakaz lokalizacji nadajników i urządzeń telefonii komórkowej.

Przyjmuje się generalne zasady kształtowania zabudowy i zagospodarowania terenów w odniesieniu do istniejącej i nowoprojektowanej zabudowy:

- nowo projektowane tereny pod zabudowę powinny tworzyć skoncentrowane formy zabudowy,
- należy dostosować skalę zabudowy do otoczenia, uwzględniając ukształtowanie wnętrza urbanistycznych i otwarc kierunkowych,
- należy dostosować nowoprojektowaną zabudowę do historycznych układów w zakresie sytuacji, bryły, skali, podziałów architektonicznych, materiałów budowlanych, a także nawiązywać formami współczesnymi do lokalnej architektury; należy harmonijnie połączyć elementy zabudowy współczesnej z historyczną,

- należy zapewnić ochronę ciągów i osi widokowych poprzez odpowiednie kształtowanie zabudowy, kadrowanie widoków poprzez zabudowę, ukształtowanie linii i płaszczyzny zieleni oraz alei,
- należy kultywować lokalną tradycję budownictwa, wyrażoną w zasadach kształtowania brył obiektów, układach dachów, wysokości, detalu architektonicznym i materiale wykończeniowym,
- dla zabudowy zagrodowej preferuje się zwarty układ, lokalizację wzdłuż dróg niższych klas z możliwością powiązań z polami,
- należy ograniczać obudowę ciągów komunikacyjnych, powodującą powstawanie barier ekologicznych oraz zakłócanie ciągów widokowych,
- przestrzegać tradycyjnych zasad w rozplanowaniu zabudowy i utrzymaniu charakteru zabudowy,
- dążyć do zachowania prawidłowych, harmonijnych relacji pomiędzy zabudową i zagospodarowaniem towarzyszącym bądź sąsiadującym, ze szczególnym uwzględnieniem uwarunkowań funkcjonalnych, krajobrazowych i kulturowych.

W odniesieniu do terenów wymagających precyzyjnego określenia zasad i standardów kształtowania zabudowy oraz ochrony wartości środowiska kulturowego należy prowadzić gospodarkę przestrzenną w oparciu o plany miejscowe.

2.1 Tereny zainwestowane

2.1.1 Tereny zagospodarowania intensywnego - MI

Tereny mieszkaniowo – gospodarcze, dla których ustala się generalne zasady zagospodarowania:

- zabudowa mieszkaniowa z miejscem pracy (usługami towarzyszącymi),
- zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna i jednorodzinna,
- usługi „niekomercyjne” (szkoły, przedszkola, ośrodki zdrowia, usługi kultu religijnego, itp.), towarzyszące zabudowie mieszkaniowej,
- funkcje gospodarcze o niskiej uciążliwości – rolnicze, usługowe, produkcyjne, przetwórcze, naprawcze, magazynowe, składowe, bazowe, itp.,
- obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej oraz komunikacji obsługujące podstawowe zagospodarowanie terenu; dopuszcza się również urządzenia i obiekty o charakterze ponad lokalnym,
- zielen publiczna, przydomowa, ogrody, szklarnie, itp.

W zagospodarowaniu terenów „MI” należy dążyć do pełnego wykorzystania budynków w zagrodach gospodarczych, które porzuciły działalność rolniczą, ich adaptacji na inne funkcje gospodarcze.

Dla zabudowy terenów zagospodarowanie intensywnego ustala się wskaźnik intensywności zabudowy nie większy niż 0,7.

Dla terenów zagospodarowania intensywnego ustala się wskaźniki powierzchni biologicznie czynnej na działkach nie mniejszy niż 30%.

Na terenach objętych ochroną konserwatorską należy uzgadniać projekty z właściwymi służbami.

Nie zezwala się na lokalizację obiektów hodowlanych oraz obiektów usługowych i produkcyjnych o dużej uciążliwości, stwarzających zagrożenie dla środowiska i zdrowia ludzi, generujących intensywny ruch pojazdów dostawczych.

2.1.2 Tereny zagospodarowania ekstensywnego - ME

Tereny zagospodarowane ekstensywnie, dla których ustala się generalne zasady zagospodarowania:

- zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna ze znacznym udziałem zieleni towarzyszącej,
- zabudowa zagrodowa ze znacznym udziałem zieleni towarzyszącej,
- ekstensywne zagospodarowanie pojedynczymi obiektami usługowymi,
- ogrody działkowe, ogrodnictwo, tereny sportowe (boiska wiejskie),
- zieleń nieurządzoną, swobodnie rosnąca.

Tereny zagospodarowania ekstensywnego wyznacza się jako „dopełnienie” układów osadniczych, mogące również stanowić elementy uzupełniające korytarzy ekologicznych.

Dla terenów zagospodarowania ekstensywnego ustala się wskaźnik intensywności zabudowy nie większy niż 0,4.

Dla terenów zagospodarowania ekstensywnego ustala się wskaźniki powierzchni biologicznie czynnej na działkach nie mniejszy niż 50%.

Na terenach objętych ochroną konserwatorską należy uzgadniać projekty z właściwymi służbami.

Nie zezwala się na lokalizację obiektów hodowlanych oraz obiektów usługowych i produkcyjnych o dużej uciążliwości, stwarzających zagrożenie dla środowiska i zdrowia ludzi, generujących intensywny ruch pojazdów dostawczych.

2.1.3 Tereny aktywności gospodarczej – AG

Są to tereny o najkorzystniejszej lokalizacji dla rozwoju funkcji gospodarczych na obszarach o szczególnych predyspozycjach rozwojowych.

Tereny przeznaczone na lokalizację inwestycji o charakterze: usługowo – produkcyjnym, produkcji rolnej, magazyny, duże zakłady naprawcze, składy, bazy transportowe, obiekty związane z obsługą komunikacji, hurtownie, innowacyjne formy produkcji (np. Park Technologiczny), obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej,

Do największych terenów aktywności gospodarczej, na terenie gminy, należy Obszar Aktywności Gospodarczej „Gaworzyce – Radwanice” (przy węźle drogowym – drogi krajowej nr 3 i drogi wojewódzkiej nr 298 w rejonie miejscowości Kłobuczyn przeznaczona pod działalność produkcyjno – usługową).

Ponadto lokalizuje tereny aktywności w większości miejscowości gminy, wykorzystując tereny i obiekty byłych PGR-ów gdzie funkcjonuje często już działalność produkcyjno – usługowa.

Dla terenów aktywności gospodarczej ustala się wskaźnik powierzchni biologicznie czynnej na działkach nie mniejszy niż 20%.

Na działce, na której realizowana jest inwestycja wszelkie uciążliwości należy ograniczyć do granic terenu działki lub własności inwestora.

2.1.4. Tereny usług publicznych - U

Wydzielone tereny usług wolnostojących z dużym udziałem zieleni towarzyszącej, na których ustala się lokalizację usług oświaty oraz usług sportu.

2.2 Tereny niezainwestowane

2.2.1 Tereny użytkowane rolniczo - R, zieleni urządzonej, cmentarzy – ZP

Na terenie gminy Gaworzyce tereny użytkowane rolniczo stanowią największy obszar w strukturze użytkowania gruntów, 4887 ha, co daje ok. 63% powierzchni gminy. Poprzez rozwój terenów zainwestowanych oraz w związku z przeznaczeniem dużych obszarów gruntów pod zalesienie, planuje się zredukowanie terenów użytkowanych rolniczo o ok. 2000 ha.

Dla terenów użytków rolnych i nieużytków ustala się następujące zasady zagospodarowania:

- niedopuszczalna jest jakakolwiek zabudowa, w tym związana z produkcją rolniczą,
- dopuszczalna jest budowa stawów, lokalizacja plantacji, ogrodów działkowych, itp.
- dopuszcza się prowadzenie elementów liniowych infrastruktury technicznej wraz z lokalizacją urządzeń i obiektów towarzyszących,

Dla terenów zieleni urządzonej i cmentarzy ustala się następujące zasady zagospodarowania:

- niedopuszczalna jest jakakolwiek zabudowa niezwiązana z użytkowaniem terenu.

2.2.2 Tereny zalesione i dolesień – ZL i ZLP

W zakresie gospodarki leśnej na terenie gminy projekt Studium przewiduje 546,50 ha na dolesienia, co stanowić będzie wraz z istniejącymi terenami leśnymi 1971,18 ha, i daje to w strukturze zagospodarowania 25,5 % całkowitej powierzchni gminy.

Zalesianie gruntów o małej przydatności dla rolnictwa przyczyni się do realizacji Krajowego i Wojewódzkiego Programu Zwiększania Lesistości. Z zakresu prowadzenia gospodarki leśnej istnieją możliwości pozyskiwania funduszy z Europejskiego Funduszu Orientacji i gwarancji Rolnej.

Ponadto zwraca się uwagę, iż planowane dolesienia mogą należeć do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów ustawy o *udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie (...)*.

Mając powyższe na uwadze, wszelka realizacja zalesień nieużytków lub innych niż grunty orne użytków rolnych o powierzchni większej niż 20 ha, znajdujących się w granicach Przemkowskiego Parku Krajobrazowego, Obszaru Chronionego Krajobrazu „Wzgórza Dalkowskie”, po przeprowadzeniu procedury oddziaływania na środowisko, która wykaże brak niekorzystnego wpływu na przyrodę terenu objętego formą ochrony.

Ze względu na walory przyrodnicze obszaru gminy przy doborze gatunków do zalesienia, należy ściśle współpracować z Nadleśnictwem Głogów.

Ze względu na przebieg przez tereny lasów oraz planowanych dolesień, gazociągu wysokiego ciśnienia należy kierować się uwarunkowaniami technicznymi określonymi przez operatora sieci. Warunki te obowiązują w strefie ochronnej sieci gazowej wysokiego ciśnienia, której zasięg pokazany jest na rysunku studium. W strefie operator gazociągów jest uprawniony do zapobiegania działalności, która może mieć negatywny wpływ na trwałość i prawidłową eksploatację gazociągów,

3 OBSZARY ORAZ ZASADY OCHRONY ŚRODOWISKA I JEGO ZASOBÓW, OCHRONY PRZYRODY, KRAJOBRAZU KULTUROWEGO I UZDROWISK

Walory przyrodniczo krajobrazowe gminy sprzyjają rozwojowi turystyki, wypoczynku i sportu. Taki kierunek rozwoju wymaga szczególnej dbałości o stan środowiska przyrodniczego, który na terenie gminy jest na wysokim poziomie.

Na terenie gminy Gaworzyce występują następujące obszary i obiekty objęte ochroną prawną:

- **Przemkowski Park Krajobrazowy** o powierzchni 1143,7 ha (w granicach gminy), co stanowi 5,1% obszaru całego parku oraz 14,8% obszaru gminy.
- **Otulina Przemkowskiego Parku Krajobrazowego** o powierzchni 1662,2 ha (w granicach gminy), co stanowi 19,7% obszaru całej otuliny oraz 21,6% obszaru gminy;
- **Europejska Sieć Ekologiczna NATURA 2000 w Polsce – Obszar Specjalnej Ochrony (OSO) kod – PLB020003 - „Stawy Przemkowskie”** o powierzchni 4605,419 ha, z czego około 1258,831 ha zlokalizowane jest na terenie gminy, zakwalifikowany w 2004 roku jako **OSO**; obszar obejmuje dwa kompleksy stawów wraz z fragmentami jesionowo-olszowych łągów w ich

otoczeniu oraz ekstensywnie wykorzystywane, wilgotne łąki z kępami wierzbowych zarośli, stawy są obrzeżone wąskim pasem szuwarów, zajmującym ok. 6% terenu stawów;

- **Użytek ekologiczny „Przemkowskie Bagna„**, o powierzchni 1139,9 ha (w granicach gminy), co stanowi 67,2% całego użytku (pozostała część w sąsiedniej gminie- Przemków) oraz 14,8% obszaru gminy.
- **Obszar Chronionego Krajobrazu „Wzgórza Dalkowskie„**, o powierzchni około 2100 ha (w granicach gminy), co stanowi 27% obszaru gminy.
- **Rezerwat „Dalkowskie Jary„**, o powierzchni 17,1 ha (w zasięgu Obszaru Chronionego Krajobrazu „Wzgórza Dalkowskie,,); przedmiotem ochrony jest tu fragment lasu bukowego oraz ciekawe formy rzeźby terenu,
- **Projektowany Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Natura 2000 „Dalkowskie Jary” – kod PLH020088** – obszar obejmuje teren rezerwatu "Dalkowskie Jary" wraz z otoczeniem. W podziale fizjograficznym wg J. Kondrackiego, teren ten należy do mezoregionu Wzgórza Dalkowskie, makroregionu Wał Trzebnicki, w obrębie Niżu Środkowoeuropejskiego. Położony jest około 1,0 km na południowy zachód od miejscowości Dalków. Obejmuje zalesioną, szczytową partię Garbu Kocich Gór w głównym Grzbiecie Wzgórz Dalkowskich. Wzgórza charakteryzują się stromymi zboczami, pocięte są siecią wąwozów. Na stosunkowo małej powierzchni, różnica wysokości wynosi 65 m. Wyodrębniono tu dwa zespoły buczyn rosnących na granicy zasięgu buka: Żyzna buczyna niżowa (*Melico Fagetum*) i buczyna kwaśna (*Luzulo pilosae- Fagetum*) o charakterystycznej dla Wzgórz Dalkowskich zubożałej postaci. Obok dojrzałych buczyn występują stadia lasów regenerujących. W partii szczytowej rezerwatu znajdują się pozostałości po dwóch grodziskach z dość dobrze zachowanymi fosami obronnymi określone jako zabytki kultury łużyckiej i wczesnośredniowiecznej.

Na terenie gminy Gaworzyce znajdują się następujące pomniki przyrody:

Data utworzenia pomnika przyrody	Obowiązująca podstawa prawna wraz z oznaczeniem miejsca ogłoszenia aktu prawnego	Opis pomnika przyrody	Obwód na wysokości 1,3 m [cm]	Wys. [m]	Gmina	Miejscowość	Nr działki	Opis lokalizacji	Forma własności	Rodzaj gruntów	Sprawujący nadzór
1977	Decyzja Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody Nr 26/77	Cypryśnik błotny (<i>Taxodium distichum</i>) rozpiętość korony 5 m, stan dobry, wiek 150 lat, Nr rejestru 43	335	20	Gaworzyce	Gaworzyce	544	Rośnie w Parku podworskim przy pałacu- ul. Dworcowa 95	Gmina Gaworzyce 59-180 Gaworzyce, ul. Okrężna 85	Bi - zgodnie z zapisami w ewidencji gruntów	Wójt Gminy Gaworzyce

1979	Decyzja Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody Nr 26/77	Plata klonolistny (<i>Platanus x acerifolia</i>), wiek 300 lat, rozpiętość korony 23 m, Nr rejestru 43	440	25	Gaworzyce	Dalków	269/11	Rośnie w parku podworskim w Dalkowie nr 52	Józef Płocha Gospodarstwo Agroturystyczne „DENDROFARMA „	B-LsII	Józef Płocha Gospodarstwo Agroturystyczne DENDROFARMA Dalków 52, 59-180 Gaworzyce
1979	Decyzja Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody Nr 7/79	Grupa 2 drzew - Buk pospolity (<i>Fagus sylvatica</i>) oraz Buk pospolity odm. czerwonołistna (<i>Fagus sylvatica</i> 'Purpurea') rozpiętość korony 25-30 m wiek 250 lat, Nr rejestru 18	410 i 465	25	Gaworzyce	Dalków	269/11	Rośnie w parku podworskim w Dalkowie nr 52 59-180 Gaworzyce własność Józef Płocha	Józef Płocha Gospodarstwo Agroturystyczne „DENDROFARMA „	B-LsII	Józef Płocha Gospodarstwo Agroturystyczne DENDROFARMA Dalków 52, 59-180 Gaworzyce
1979	Decyzja Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody Nr 8/79	Grupa 3 drzew - Buki pospolite (<i>Fagus sylvatica</i>) rozpiętość korony 9 m i wiek 150-300 lat, Nr rejestru 16	240, 380, 385	13	Gaworzyce	Dalków	269/11	Rośnie w parku podworskim w Dalkowie nr 52 59-180 Gaworzyce własność Józef Płocha	Józef Płocha Gospodarstwo Agroturystyczne „DENDROFARMA „	B-LsII	Józef Płocha Gospodarstwo Agroturystyczne „DENDROFARMA „ Dalków 52, 59-180 Gaworzyce
1991	Rozporządzenie Wojewody Legnickiego z roku 1991	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	220	28	Gaworzyce	Koźlice		Rośnie na terenie Leśnictwa oddz. 162c	Leśnictwo	B-LsII	
1991	Rozporządzenie Wojewody Legnickiego z roku 1991	Grupa 2 drzew - Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	370, 370	25	Gaworzyce	Dalków	269/11	Rośnie w parku podworskim w Dalkowie nr 52 59-180 Gaworzyce własność Józef Płocha	Józef Płocha Gospodarstwo Agroturystyczne „DENDROFARMA „	B-LsII	Józef Płocha Gospodarstwo Agroturystyczne „DENDROFARMA „ Dalków 52, 59-180 Gaworzyce

Źródło: Rejestr pomników przyrody woj. dolnośląskiego – RDOS Wrocław

Na terenie gminy występują zastępujące złoża surowców naturalnych:

- udokumentowane w kategorii C1 złoża rud miedzi Gaworzyce, występujące w głębszym podłożu (700-900 m);

Celem ochrony środowiska glebowego, zachowania występujących jednostek podziałowych i przeciwdziałanie degradacji, proponuje się:

- zwiększenie naturalnej retencji leśnej i glebowej,
- zalesienie gleb niskiej jakości oraz zagrożonych erozją lub narażonych na erozję.

Celem ochrony ekosystemów leśnych, przywrócenie i odtworzenie ich pierwotnego i naturalnego charakteru, proponuje się:

- ochronę naturalnej różnorodności biologicznej ekosystemów leśnych, zbliżonych do naturalnych lub słabo zmienionych,
- wspomaganie naturalnych procesów regeneracyjnych w obszarach leśnych z dużym udziałem zbiorowisk autogenicznych,
- odtworzenie zbiorowisk leśnych mieszanych z większym udziałem gatunków liściastych, szczególnie buka, a także jawora, dębu i lipy, jako gatunków ginących,
- powstrzymanie procesów degradacji stosunków wodnych w lasach, z odtwarzaniem śródleśnych zbiorników retencyjnych, wykorzystujących naturalne ciek wodne,
- właściwe kształtowanie strefy ekotonowej na granicy las-woda, las-pole, las-łąka, z wykorzystaniem na granicy lasu pasa ochronnego o szerokości około 20 - 30 m, złożonego z roślin zielonych, krzewinek, krzewów itp.,
- zachowanie w dolinach rzek naturalnych formacji roślinnych, takich jak olsy i lasy łąkowe.

Celem ochrony cennych terenów i obiektów geologicznych oraz geomorfologicznych i zachowania ich w istniejącej postaci, proponuje się:

- zachowanie wszystkich naturalnych form skalnych i odsłoneń geologicznych,
- przeciwdziałanie liniowej erozji powierzchniowej na szlakach pieszych, drogach gospodarczych i rynnach zrywkowych,

Celem ochrony zasobów wodnych i zachowania struktury ich układu hydrograficznego, proponuje się:

- pełną ochronę przed zanieczyszczeniem wód powierzchniowych, a także doprowadzenie do uzyskania docelowo I klasy czystości wód,
- kompleksowe uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej w całym obszarze gminy względem lokalnych źródeł zanieczyszczeń,
- ochronę źródeł i stref źródłiskowych rzek i potoków oraz ujęć wody,
- wspomaganie naturalnych procesów wzbogacania, retencji oraz samooczyszczania się rzek i potoków na terenie gminy.

Celem ochrony zasobów wód podziemnych, proponuje się:

- prowadzenie inwestycji w sposób zapobiegający zanieczyszczeniu wód podziemnych,
- przestrzeganie zasad zagospodarowania, określonych w przepisach odrębnych dotyczących ochrony wód podziemnych.

Celem ochrony ekosystemów nieleśnych i flory, zachowanie pełnej różnorodności świata roślin, a w szczególności gatunków należących do zagrożonych, proponuje się:

- zapewnienie trwałej ochrony najcenniejszym fragmentom ekosystemów nieleśnych z populacjami rzadkich i zagrożonych gatunków roślin,
- zapewnienie czynnej ochrony ekosystemów łąkowych i pastwiskowych poprzez zachowanie dotychczasowych form ich użytkowania (koszenie, wypas).

Celem ochrony fauny, zachowania rzadkich gatunków chronionych, ochrony biotopów i nisz ekologicznych, a także cennych zoocenoz, proponuje się:

- zapewnienie trwałej ochrony najcenniejszym chronionym i zagrożonym gatunkom fauny,
- zachowanie i przywrócenie utraconej bioróżnorodności środowiska przyrodniczego poprzez utrzymanie lub wzbogacenie różnorodności siedlisk,
- minimalizację negatywnych wpływów antropogenicznych z punktu widzenia funkcjonowania zoocenoz, w tym m.in.: niektórych odcinków rzek i potoków oraz prowadzenia prac melioracyjnych, szczególnie o charakterze wyłącznie odwadniającym.

W kierunkach rozwoju gminy ustala się zachowanie jak największej powierzchni obszarów przyrody chronionej, już licznie występujących na obszarze gminy, oraz zachowanie rolniczego kierunku rozwoju gospodarki gminy. Dążenie do osiągnięcia jak najwyższej jakości środowiska naturalnego, a w konsekwencji najwyższej jakości produktów rolnych, może stanowić cenne zasoby gminy dające możliwość konkurencyjności na rynku krajowym jak również europejskim. Należy zwrócić również uwagę przy ewentualnym uruchomieniu eksploatacji złóż surowców naturalnych, aby możliwie zapewnić ochronę środowiska przyrodniczego.

4 OBSZARY I ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTEKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ

Obszary i obiekty środowiska kulturowego ujęte w rejestrze zabytków przedstawiono w pkt. 4.2 tabelach 9 - 11 (część A uwarunkowania), pozostałe obiekty o wysokich walorach kulturowych znajdują się w ewidencji WKZ przedstawionego w załączniku nr 1 do niniejszego opracowania. Zagadnienie dziedzictwa kulturowego regulują umowy i konwencje międzynarodowe oraz Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r.

Pozwolenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków wymaga (zgodnie z art.36 Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r):

- 1) prowadzenie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru;
- 2) wykonywanie robót budowlanych w otoczeniu zabytku;
- 3) prowadzenie badań konserwatorskich zabytku wpisanego do rejestru;
- 4) prowadzenie badań architektonicznych zabytku wpisanego do rejestru;
- 5) prowadzenie badań archeologicznych;
- 6) przemieszczanie zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru;
- 7) trwałe przeniesienie zabytku ruchomego wpisanego do rejestru, z naruszeniem ustalonego tradycją wystroju wnętrza, w którym zabytek ten się znajduje;
- 8) dokonywanie podziału zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru;
- 9) zmiana przeznaczenia zabytku wpisanego do rejestru lub sposobu korzystania z tego zabytku;
- 10) umieszczanie na zabytku wpisanym do rejestru urządzeń technicznych, tablic, reklam oraz napisów, z zastrzeżeniem art. 12 ust. 1;
- 11) podejmowanie innych działań, które mogłyby prowadzić do naruszenia substancji lub zmiany wyglądu zabytku wpisanego do rejestru;
- 12) poszukiwanie ukrytych lub porzuconych zabytków ruchomych, w tym zabytków archeologicznych, przy użyciu wszelkiego rodzaju urządzeń elektronicznych i technicznych oraz sprzętu do nurkowania.

2. (...) nie dotyczy

3. Pozwolenia, o których mowa w ust. 1, mogą określać warunki, które zapobiegą uszkodzeniu lub zniszczeniu zabytku.

4. Wojewódzki konserwator zabytków może uzależnić wydanie pozwolenia na podejmowanie działań, o których mowa w ust. 1 pkt 6, 9 i 11, od przeprowadzenia, na koszt wnioskodawcy, niezbędnych badań konserwatorskich, architektonicznych lub archeologicznych. Egzemplarz dokumentacji badań jest przekazywany nieodpłatnie wojewódzkiemu konserwatorowi zabytków.

5. Pozwolenia, o których mowa w ust. 1, wydaje się na wniosek osoby fizycznej lub jednostki organizacyjnej posiadającej tytuł prawny do korzystania z zabytku wpisanego do rejestru, wynikający z prawa własności, użytkowania wieczystego, trwałego zarządu albo ograniczonego prawa rzeczowego lub stosunku zobowiązaniowego.

6. Pozwolenie na prowadzenie badań archeologicznych wydaje się na wniosek osoby fizycznej lub jednostki organizacyjnej posiadającej tytuł prawny do korzystania z nieruchomości, wynikający z prawa własności, użytkowania wieczystego, trwałego zarządu albo ograniczonego prawa rzeczowego lub stosunku zobowiązaniowego.

7. Pozwolenie na prowadzenie badań konserwatorskich i architektonicznych przy zabytku wpisanym do rejestru albo badań archeologicznych lub poszukiwań ukrytych bądź porzuconych zabytków ruchomych, w tym zabytków archeologicznych, wydaje się również na wniosek osób fizycznych albo jednostek organizacyjnych zamierzających prowadzić te badania lub poszukiwania. W przypadku nie uzyskania zgody właściciela lub posiadacza nieruchomości na przeprowadzenie tych badań lub poszukiwań przepisy art. 30 ust. 1 i 2 stosuje się odpowiednio.

8. Uzyskanie pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków na podjęcie robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru nie zwalnia z obowiązku uzyskania pozwolenia na budowę albo zgłoszenia, w przypadkach określonych przepisami Prawa budowlanego.

Strefy te mogą być wyznaczone w drodze decyzji administracyjnych (zarządzeniem Wojewody) lub w drodze stosownych zapisów w planie miejscowym (w tym wypadku obszary te należy uznać za wymagające obowiązkowo opracowania planu ze względu na istniejące uwarunkowania).

Celowym kierunkiem działania powinno być włączenie zabytków w sferę zainteresowań krajoznawczych, a także wykorzystanie ich jako obiektów pełniących funkcje usług turystycznych i kulturalnych.

Zaleca się restaurację i modernizację techniczną obiektów o wartościach kulturowych z dostosowaniem współczesnej funkcji do wartości obiektów, z zachowaniem następujących zasad:

- określa się konieczność stosowania tradycyjnych technik i materiałów (dachówka ceramiczna, kamień, drewno, stolarka drewniana, wymóg stosowania ujednoliczonego typu stolarki okiennej dla danego obiektu),
- wymóg sporządzania projektów kolorystyk i wykończenia elewacji,
- zabrania się stosowania okładzin na elewacji z pcv,
- zabrania się ocieplania z zewnątrz budynków konstrukcji drewnianej, szachulcowej, przysłupowej, itp.,
- zakazuje się stosowania dachów o mijających się połaciach na wysokości kalenicy oraz dachów o asymetrycznym nachyleniu połaci.

Kształtowanie zabudowy i jej otoczenia dla poszczególnych stref ochrony konserwatorskiej, podlega następującym ustaleniom:

- należy zapewnić ochronę ciągów i osi widokowych poprzez odpowiednie kształtowanie zabudowy, kadrowanie widoków poprzez zabudowę, ukształtowanie linii i płaszczyzny zieleni oraz alei,
- należy dostosować skalę zabudowy do otoczenia, uwzględniając ukształtowanie wnętrza urbanistycznych i otwarc kierunkowych,
- należy dostosować nowoprojektowaną zabudowę do historycznych układów w zakresie sytuacji, bryły, skali, podziałów architektonicznych, materiałów budowlanych, a także nawiązywać formami współczesnymi do lokalnej architektury; należy harmonijnie połączyć elementy zabudowy współczesnej z historyczną,
- dla zabudowy zagrodowej preferuje się zwarty układ, lokalizację wzdłuż dróg niższych klas z możliwością powiązań z polami,

- należy wprowadzić w nowopowstających zespołach urbanistycznych przestrzenie ogólnodostępne, zieleń urządzoną wysoką i niską oraz ścieżki dla pieszych,
- zabudowania zagrodowe należy projektować jako zagrody wielobudynkowe zgodnie z historyczną zasadą kształtowania tych obiektów,
- należy ograniczać obudowę ciągów komunikacyjnych, powodującą powstawanie barier ekologicznych oraz zakłócanie ciągów widokowych,
- należy unikać sytuowania obiektów budowlanych, które mogą zbyt agresywnie wpisywać się w otoczenie i harmonizować już istniejące tego typu objekty.

Wszelkie inwestycje i prace ziemne na obszarze strefy:

- „A” - należy uzyskać pozwolenie Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków,
- „B” – należy uzyskać opinię Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków,

W rejonach stanowisk archeologicznej, w trakcie prowadzenia prac ziemnych należy zapewnić nadzór archeologiczny, a w razie konieczności, należy przeprowadzić archeologiczne badania ratownicze. Koszty takich prac archeologicznych i wykopaliskowych ponosi inwestor. Na tego typu prace należy uzyskać pozwolenie od Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków .

5. KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

5.1. KIERUNKI ROZWOJU KOMUNIKACJI

5.1.1. Komunikacja drogowa

Dla usprawnienia i podniesienia płynności ruchu ponadlokalnego i lokalnego oraz poprawienia bezpieczeństwa, należy dążyć do modernizowania i rozbudowy istniejącego systemu komunikacji kołowej. Ważnym elementem jest osiągnięcie odpowiednich parametrów technicznych dróg.

Lokalizacja obiektów budowlanych wzdłuż dróg powinna spełniać warunki określone w przepisach Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 roku w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie z uwzględnieniem stref potencjalnych uciążliwości istniejących i planowanych dróg.

Ustala się, co następuje:

- **autostrada A-3** – plan województwa dolnośląskiego przewiduje pozostawienie rezerwy terenowej dla przyszłej autostrady A-3 na odcinku północnym (od A-4 do granic województwa lubuskiego), zlokalizowanej w zachodniej części gminy Gaworzyce;
- **dla drogi ekspresowej S-3** – przedstawia się dwa warianty przebiegu drogi ekspresowej S-3 – WARIANT I oraz WARIANT II
dla obu wariantów:
 - ustala się rezerwę terenu pod lokalizację pasa drogowego oraz realizacji rozwiązań technicznych drogi, szerokości 100,00 m,
 - dopuszcza się lokalizację zabudowy w odległości nie mniejszej niż 60,00m od zewnętrznej krawędzi jezdni,
 - włączenia do drogi ustala się poprzez projektowane bezkolizyjne węzły dwupoziomowe,
 - na terenie gminy Gaworzyce planowany jest węzeł „Gaworzyce”, na przecięciu z drogą powiatową nr 20151.Wskazane w Studium przebiegi drogi S-3 są przebiegami orientacyjnym, które mogą ostatecznie ulec zmianie. Ostateczne ustalenia lokalizacyjne dotyczące przebiegu, szerokości linii rozgraniczających oraz powiązań z istniejącym układem komunikacyjnym projektowanej drogi ekspresowej S-3 zostaną ustalone decyzją Wojewody w trybie ustawy z dnia 10 kwietnia 2003 r. o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg krajowych (Dz. U. Nr 80 poz. 721 z późn. zm.)
- **dla drogi krajowej nr 3 (E-65) – KGP/S** – droga ekspresowa z możliwością realizacji drogi głównej przyśpieszonej, w przypadku realizacji któregoś z wariantów drogi ekspresowej S-3
 - ustala się rezerwę terenu o szerokości 70,00m,
 - dopuszcza się lokalizację zabudowy w odległości nie mniejszej niż 25,00m od zewnętrznej krawędzi jezdni,
- **dla drogi wojewódzkiej nr 298 - KDZ**– w *Wieloletnim Programie Inwestycyjnym Województwa Dolnośląskiego na lata 2004 – 2008* nie przewiduje się realizacji zadań inwestycyjnych na terenie gminy Gaworzyce; ustala się docelowe dostosowanie drogi do parametrów technicznych klasy zbiorczej;

- **dla dróg powiatowych** – ustala się zadania polegające na modernizacji i poprawie stanu technicznego dróg oraz osiągnięcie odpowiednich parametrów technicznych klas zbiorczych;
 - proponuje się realizację połączeń z projektowaną drogą ekspresową S-3 poprzez wskazane węzły i włączenia zgodnie z załącznikiem graficznym – KIERUNKI;
- **dla dróg gminnych** – ustala się zadania polegające na modernizacji i poprawie stanu technicznego dróg oraz osiągnięcie odpowiednich parametrów technicznych;

5.1.2 Komunikacja kolejowa

Przez teren gminy Gaworzyce przebiega linia kolejowa nr 14 pierwszorzędna, nie zelektryfikowana, relacji Łódź Kaliska – Tuplice – granica państwa, przez Ostrów Wlkp., Leszno, Głogów, Żagań, na której komunikacja osobowa została zawieszona, a towarowa nadal trwa.

Linia nie podlega likwidacji, zarządca sieci kolejowej utrzymuje drogę kolejową gotową do możliwości uruchomienia ruchu.

Przez tereny wsi Wierzchowice przebiega fragment projektowanej Przemysłowej Linii Kolejowej relacji Potoczek – Polkowice – Lubin będąca w zarządzie KGHM Polska Miedź S.A. Istnieje możliwość wykorzystania linii PLK dla potrzeb terenów aktywności gospodarczej w Kłobuczynie.

5.1.3 Komunikacja rowerowa

Na obszarze gminy wyznacza się sieć tras rowerowych łączących Gaworzyce z sąsiednimi miejscowościami oraz z rejonem Wzgórz Dalkowskich na północy gminy i terenami leśnymi na zachodzie.

5.2. KIERUNKI ROZWOJU INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

Ustalenia studium nie określają szczegółowych rozwiązań technicznych systemów inżynierskich i szczegółowego przebiegu sieci infrastruktury. Wszelkie planowane projekty i wdrażane programy wymagają specjalistycznych opracowań, dla których ustalenia studium należy traktować jako warunki wyjściowe.

W zakresie gospodarki ściekowej i wodociągowej dopuszcza się realizację oczyszczalni przydomowych, szamb oraz studni do czasu budowy kanalizacji sanitarnej i wodociągowej.

5.2.1 Zaopatrzenie w wodę

Mając na uwadze aktualny stan mienia komunalnego, wysoki stopień zwodociągowania gminy oraz wymagania stawiane państwu członkowskim Unii Europejskiej, głównym działaniem na najbliższe lata w zakresie gospodarki wodnej będzie zapewnienie odpowiedniego standardu jakości wody oraz utrzymania odpowiedniego stanu urządzeń wodnych. Wiąże się to z następującymi zadaniami:

- zwiększeniem niezawodności systemu przesyłu wody poprzez sukcesywną wymianę sieci wodociągowej,
- modernizacją stacji uzdatniania wody,
- budowę sieci wodociągowych w miejscowościach niezwodociągowanych,
- maksymalnym wykorzystaniem zasobów i infrastruktury wodociągowej (uzbrojenie nowych terenów)

[powtórzono za „Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Gaworzycze”]

5.2.2 Oczyszczanie ścieków, przepompownie - IK

W zakresie rozwoju sieci kanalizacyjnej planowana jest budowa systemu odprowadzania ścieków z miejscowości zwodociągowanych.

Realizując założenia programu gospodarki wodno-ściekowej w I etapie planowanie było podłączenie największej miejscowości – liczącej przeszło 1500 osób Gaworzyc z oczyszczalnią w Koźlicach.

Jednocześnie z budową sieci kanalizacyjnej w Gaworzycach konieczna była rozbudowa istniejącej oczyszczalni ścieków we wsi Koźlice. Inwestycja polegała na budowie dwóch automatycznych reaktorów biologicznych i maksymalnym wykorzystaniu istniejących urządzeń. Uruchomiony jest nowoczesny proces oczyszczania mechaniczno-biologicznego ze wspomaganiami chemicznymi przeznaczony dla typowych ścieków bytowo-gospodarczych z niewielką domieszką ścieków dowożonych.

W II etapie nastąpi podłączenie miejscowości: Kłobuczyn – Koźlice – Dzików – Mieszków z oczyszczalnią w Koźlicach, która stanowi będzie największy obiekt oczyszczania ścieków komunalnych w gminie obsługując docelowo przeszło 2.600 mieszkańców.

W III etapie rozwoju, przy analizie warunków topograficznych koncepcja rozwoju obejmuje powiązanie miejscowości Gosyń – Witanowice – Śrem - Kurów Wielki - Dalków

z oczyszczalnią w Dalkowie, oraz Korytowo – Grabik – Wierzchowice z oczyszczalnią w Wierzchowicach.

Przy opracowywaniu III etapu należy wykonać analizę opłacalności przesyłu ścieków do oczyszczalni w stosunku do montażu przydomowych oczyszczalni ścieków.

Program gospodarki wodno-ściekowej nie przewiduje budowy innych niż przydomowe oczyszczalni ścieków. Przy rozwoju sieci kanalizacyjnej należy dążyć do rozdzielenia ścieków komunalnych od ścieków deszczowych przy zachowaniu warunku oczyszczenia pierwszej fali wód deszczowych. Należy przyjąć jednoczesną koncepcję rozwoju istniejącej sieci kanalizacyjnej.

5.2.3 Zaopatrzenie w energię elektryczną

W zakresie zaopatrzenia gminy w energię z sieci wysokiego napięcia zarządca nie przewiduje realizacji nowych obiektów elektroenergetycznych. Przewiduje się realizację przyłączy energetycznych w zakresie obsługi nowych terenów inwestycyjnych.

Ponadto w zakresie wytwarzania energii elektrycznej na terenie gminy istnieje możliwość realizacji zakładów produkcji energii z odnawialnych źródeł, jak np. elektrownie wiatrowe. Studium wskazuje obszary, na których możliwa jest lokalizacja elektrowni wiatrowych. Określa się następujące warunki niezbędne do spełnienia warunku lokalizacji elektrowni wiatrowych:

- powierzchnia terenu wyłączanego z produkcji rolniczej nie większa niż 3600 m²,
- dopuszczalna wysokość elektrowni wiatrowej nie większa niż 210m,
- odległość od dróg gminnych – 15m,
- odległość od dróg powiatowych, wojewódzkich, krajowych – 25m,
- odległość od obszarów przyrodniczo chronionych – 300m,
- wyznacza się **strefę ograniczonego użytkowania** o promieniu 500m, w strefie zakazuje się lokalizowania pomieszczeń na stały lub czasowy pobyt ludzi i zwierząt,
- w przypadku wystąpienia sieci infrastruktury elektroenergetycznej SN oraz WN lub sieci gazowych, lokalizacja elektrowni wiatrowych musi być zgodna z wytycznymi odpowiednich zarządców sieci.

Lokalizacja inwestycji polegającej na budowie elektrowni wiatrowych musi zostać poprzedzona sporządzeniem miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Dopuszcza się również realizację urządzeń alternatywnego pozyskiwania energii na terenach gospodarstw, z uwzględnieniem przepisów odrębnych z powyższego zakresu.

5.2.4 Zaopatrzenie w gaz

Zgodnie z pomiarami zarządcy sieci gazociągów wysokiego ciśnienia, na terenie gminy Gaworzyce planowana jest realizacja zamierzenia inwestycyjnego, polegającego na budowie gazociągu przesyłowego wysokiego ciśnienia. Planowany gazociąg wysokiego ciśnienia będzie o nominalnej średnicy DN300, relacji Polkowice – Żary, przebieg może jednak ulec korekcie, w związku, z czym na planszy Kierunków wskazano „proponowaną trasę projektowanego gazociągu przesyłowego w/c”.

Przy projektowaniu obiektów budowlanych w pobliżu sieci gazowniczej należy zachować następujące uwarunkowania:

- strefa ochronna sieci gazowej wysokiego ciśnienia, której zasięg pokazany jest na rysunku studium, stanowi strefę ochronną, w której operator gazociągów jest uprawniony do zapobiegania działalności, która może mieć negatywny wpływ na trwałość i prawidłową eksploatację gazociągów,
- przed wydaniem pozwolenia na budowę ustala się obowiązek uzgodnienia z zarządcą gazociągów lokalizacji obiektów wzdłuż strefy ochronnej,

Tab. nr 31określająca warunki strefy ochronnej gazociągu.

L.p.	Rodzaj obiektu terenowego	DN ≤ 300, PN6,3 MPa	Licząc od gazociągu do
1.	Miasta i zespoły wiejskich bud. mieszkaln. o zwartej zabudowie	25m	linii zwartej zabudowy
2.	Budynki użyteczności publicz.	35m	granicy terenu
3.	Budynki mieszkalne zabudowy jedno- i wielorodzinnej	20m	rzutu budynku
4.	Wolnostojące bud. mieszkalne	15m	rzutu budynku
5.	Zakłady przemysłowe	25m	granicy terenu
6.	Parkingi	20m	granicy terenu

Ustala się możliwość, w razie potrzeby określonej przez zarządcę sieci, modernizacji lub rozbudowy istniejącej sieci gazowej, jak również realizację nowych obiektów infrastruktury gazowej.

Dostawa paliwa gazowego z rozdzielczej sieci gazowej w uzgodnieniu z jej właścicielem, przyłączanie obiektów na zasadach określonych w Prawie Energetycznym, po spełnieniu warunków technicznych i ekonomicznych przyłączenia.

5.2.5 Telekomunikacja

Rozwój sieci telekomunikacyjnej jest uzależniony od rozbudowy planowanych obszarów mieszkaniowych, usługowych i form aktywności gospodarczej. Na terenach istniejącej zabudowy sieć będzie uzupełniana w miarę potrzeb.

Nie ogranicza się możliwości rozbudowy systemów telekomunikacji przewodowej, wymagając prowadzenia nowych sieci wzdłuż dróg.

Wszelkie zadania inwestycyjne i remontowe, na obszarze gminy, w fazie projektowania, winny być każdorazowo uzgadniane z zarządcą sieci telekomunikacyjnych w zakresie możliwości wystąpienia kolizji inwestycji z siecią.

Rozbudowa urządzeń telekomunikacyjnych odbywać się będzie również poprzez rozwój sieci bezprzewodowych, przekaźnikowych stacji komórkowych.

5.2.6 Gospodarka odpadami

W zakresie gospodarki odpadami plan zagospodarowania przestrzennego województwa wskazuje budowę całościowego systemu gospodarki odpadami, którego podstawą realizacji będzie opracowany, zgodnie z ustawą z dnia 24 kwietnia 2001 roku o odpadach, „Plan gospodarki odpadami dla województwa dolnośląskiego”.

Obecnie gmina w zakresie gospodarki odpadami funkcjonuje tak jak opisano w części A uwarunkowania w pkt. 13.2.3. Gmina obecnie sporządza Plan Gospodarki Odpadami opracowywany dla Związku Gmin „Zagłębia Miedziowego”.

6 OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU LOKALNYM

W gminie Gaworzyce inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym, przewidziane są do realizacji na całym obszarze gminy:

w zakresie ochrony środowiska przyrodniczego

- wszelkie działania na terenach objętych ochroną powinny przebiegać zgodnie z wymogami prawa ochrony środowiska,
- uzupełnienie i modernizacja wałów wzdłuż odcinków rzek przebiegających przez tereny zabudowane lub przewidziane do zainwestowania,
- przestrzeganie zasad zagospodarowania, określonych w przepisach odrębnych dotyczących ochrony wód podziemnych.

w zakresie ochrony środowiska kulturowego

- ochrona i rewaloryzacja obiektów i obszarów o wysokich walorach kulturowych,

- utrzymanie i modernizacja obiektów, będących we władaniu gminy, w tym szkół, obiektów administracji, budynków komunalnych,

w zakresie komunikacji

- budowa nowych i modernizacja istniejących dróg gminnych,
- rozwijanie sieci komunikacji rowerowej,

w zakresie infrastruktury

- rozbudowa i modernizacja systemów infrastruktury technicznej.

7 OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM, ZGODNIE Z USTALENIAMI PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA I USTALENIAMI PROGRAMÓW ZAWIERAJACYCH ZADANIA RZĄDOWE

Zgodnie z ustaleniami Planu Zagospodarowania Województwa Dolnośląskiego, teren Gminy Gaworzyce zlokalizowany jest w obszarze następujących stref funkcjonalnych:

Dla północno-wschodniej i północno-zachodniej strefy obszarów rolno-leśnych:

- restrukturyzacja gospodarki rolnej i leśnej pod kątem ograniczeń wynikających z położenia w parkach krajobrazowych,
- rozwijanie bazy i zaplecza turystyczno – rekreacyjnego,
- eksponowanie zabytkowych obiektów i układów urbanistycznych,
- rozwijanie bazy przetwórstwa rolno – spożywczego, w tym przetwórstwa rybnego,
- uzupełnienie sieci komunikacyjnej dla zwiększenia dostępności turystycznej,
- dokonanie zmian w sferze produkcyjnej wynikających z ochrony środowiska i położenia na terenach chronionych,
- podnoszenie standardu sieci usług,
- rozwój agroturystyki i rolnictwa ekologicznego

Dla strefy o przeważającym udziale funkcji przemysłowej i gospodarczej:

- rekonwersja przemysłu, rozwój nowoczesnych, innowacyjnych technologii przemysłowych, poszukiwanie alternatywy dla miedzi,
- rekultywacja w kierunku leśnym i wodnym terenów zdegradowanych,
- kształtowanie powiązań ekologicznych.

Gmina objęta została opracowaniem planistycznym sporządzanym przez Urząd Wojewódzki pod tytułem: **Studium osi rozwoju LGOM, Brama Lubawska**. Studium obejmuje 28 gmin położonych wzdłuż szlaku komunikacyjnego E-65, stanowiących jedną z priorytetowych osi szans rozwojowych według Strategii rozwoju Województwa Dolnośląskiego. W opracowaniu tym rozpoznano kierunki polityki przestrzennej gmin oraz występujące na tym obszarze główne problemy. Ostatecznym efektem studium jest sformułowanie zasad przebudowy głównej osi komunikacyjnej północ-południe oraz programu zagospodarowania przestrzennego dla ustalonych priorytetów rozwoju. Podniesienie rangi szlaku komunikacyjnego E-65 poprzez budowę autostrady w relacji Skandynawia – Bałkany lub przynajmniej drogi ekspresowej o wysokich walorach użytkowych, stałoby się znaczącym impulsem dla przyśpieszenia gospodarczego całej osi rozwoju. Studium uzyskało akceptację Zarządu Województwa uchwałą Nr 1300/01 z dnia 24 kwietnia 2001 r. oraz pozytywną opinię Komisji Polityki Regionalnej i Gospodarki. (źródło: Plan Zagospodarowania Województwa Dolnośląskiego).

8 OBSZARY, DLA KTÓRYCH OBOWIĄZKOWE JEST SPORZĄDZENIE MIEJSCOWEGO PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH, W TYM OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEPROWADZENIA SCALEŃ I PODZIAŁU NIERUCHOMOŚCI, A TAKŻE OBSZARY ROZMIESZCZENIA OBIEKTÓW HANDLOWYCH O POWIERZCHNI SPRZEDAŻY POWYŻEJ 2000 M² ORAZ OBSZARY PRZESTRZENI PUBLICZNEJ

Na terenie gminy Studium nie przewiduje lokalizacji takich obszarów.

9 OBSZARY, DLA KTÓRYCH GMINA ZAMIERZA SPORZĄDZIĆ MIEJSCOWY PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO, W TYM OBSZARY WYMAGAJĄCE ZMIANY PRZEZNACZENIA GRUNTÓW ROLNYCH I LEŚNYCH NA CELE NIEROLNICZE I NIELEŚNE

Gmina prowadzi prace nad miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego obrębu Gaworzyce. Docelowo dla usprawnienia polityki przestrzennej i zarządzania nieruchomościami wskazuje się potrzebę sporządzenia planów miejscowych dla wszystkich obrębów gminy za wyjątkiem tych, które już takie opracowania posiadają.

Wyłączenia gruntów rolnych i leśnych wymagają wszystkie grunty rolne i leśne, dla których planowane jest zmiana przeznaczenie na cele nie rolnicze i nie leśne zlokalizowane na glebach o klasach bonitacyjnych I – IV. Zgody na wyłączenie udzielają według kompetencji dla gleb o klasach bonitacyjnych I – III minister rolnictwa, a dla gleb klasy bonitacyjnej IV odpowiednio marszałek województwa.

Ponadto wskazuje się na obszary przyrodnicze objęte ochroną prawną, co pozwoli na wyeliminowanie ewentualnych niepożądanych lokalizacji obiektów związanych z działalnością człowieka.

10 KIERUNKI I ZASADY KSZTAŁTOWANIA ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ

Mimo redukcji terenów użytkowanych rolniczo nie przewiduje się ograniczenia rozwoju oraz odejścia od dominującej roli sektora rolnego w strukturze gospodarczej gminy.

Rozwój terenów inwestycyjnych oraz dolesień zlokalizowany jest na terenach rolnych gdzie występują gleby o klasach bonitacyjnych V – VI, które nie sprzyjają rozwojowi produkcji rolnej.

W opracowaniu „Plan Urzędniowo – Rolny” sporządzonym dla gminy wskazuje się możliwości rozwojowe dla rolnictwa. Założenie Planu zostają zachowane również w polityce Studium. Wskazuje się mianowicie, iż istniejące warunki przyrodnicze gminy są wykorzystywane w sposób niewystarczający, co dotyczy głównie wykorzystania naturalnych użytków zielonych oraz zbyt mały udział w strukturze zasiewów roślin przemysłowych i okopowych. Proponuje się wprowadzanie nowych rodzajów upraw dostosowując się do potrzeb i możliwości zbytu na rynku. Niektórymi z takich

alternatyw może być uprawa rzepaku w dobie rozwoju rynku biopaliw. Istnieją również przesłanki ze względu na bliskie sąsiedztwo dużych rynków zbytu dla rozwoju sadownictwa, warzywnictwa, kwiaciarstwa, uprawy ziół jak również powrotu do tradycji uprawy winorośli na terenie gminy.

Znaczny odsetek obszarów przyrodniczych prawnie chronionych sprzyja rozwojowi produkcji rolniczej tzw. ekologicznej, prowadzonej zgodnie z wymogami ochrony środowiska przyrodniczego.

Zaplanowane tereny aktywności gospodarczej mają również sprzyjać rozwojowi zakładów produkcji rolnej, baz logistycznych, hurtowni oraz giełd rolnych, co pozwoli stworzyć zaplecze dla obsługi rolnictwa.

Istotnym aspektem dla rozwoju rolnictwa na terenie gminy Gaworzyce, jest Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 20 lipca 2004 r w sprawie szczegółowych warunków i trybu udzielania pomocy finansowej na wspierania przedsięwzięć rolnośrodowiskowych i poprawy dobrostanu zwierząt, gdzie zalicza się gminę do strefy priorytetowej 02C „Wzniesienia Chocianowskie”. W strefie można realizować następujące pakiety rolnośrodowiskowe:

- rolnictwa zrównoważonego,
- rolnictwa ekologicznego,
- utrzymania łąk ekstensywnych,
- utrzymania pastwisk ekstensywnych,
- ochrony gleb i wód,
- tworzenia stref buforowych,
- ochrony lokalnych ras zwierząt gospodarskich.

Wykorzystanie wszystkich pojawiających się możliwości wymagać będzie wzmocnienia pozycji rolników. Będzie to możliwe jedynie poprzez zorganizowanie rolników w związkach branżowych i grupach producenckich. Współdziałanie rolników w celu uzyskania i oferowania jednolitych gatunkowo i jakościowo produktów w ilościach atrakcyjnych handlowo wzmocni ich pozycję wobec odbiorców, pozwoli ograniczyć liczbę i rolę pośredników, a w konsekwencji poprawi opłacalność produkcji rolniczej.

Organizowanie się rolników pozwoli również po pewnym czasie na podejmowanie wstępnego przetwarzania wyprodukowanych we własnych gospodarstwach produktów roślinnych.

Z zakresu gospodarki zwierzęcej Studium utrzymuje zalecenia wskazane w „Planie Urzędzeniowo Rolnym”.

„(...) Badania prowadzone przez specjalistów z zakresu ekonomiki rolnictwa wykazały, że już gospodarstwo o powierzchni kilkunastu hektarów może zapewnić swojemu właścicielowi dochód parytetowy. Warunkiem tego jest intensyfikacja organizacji

produkcji poparta wzrostem wydajności roślin i zwierząt. Preferowany jest model rodzinnego gospodarstwa hodowlano – roślinnego z bydłem. Możliwe jest również prowadzenie gospodarstw hodowlano – roślinnych z trzodą chlewną. W obu typach gospodarstw możliwe jest również stosowanie zasad rolnictwa ekologicznego oraz prowadzenie dodatkowo działalności pozarolniczej, a zwłaszcza świadczenia usług agroturystycznych.

Oprócz gospodarstw rodzinnych w gminie możliwy i wskazany jest również rozwój gospodarstw wielkoobszarowych, bazujących na najemnej sile roboczej.

Produkcja zwierzęca w gminie Gaworzyce jest obecnie zbyt niska w stosunku do możliwości. Obsada zwierząt gospodarskich kształtuje się na poziomie 12,1 SD/100 ha UR, w tym bydło zaledwie 3,3 SD/100 ha UR. Należy podkreślić, że udział łąk i pastwisk w strukturze użytków rolnych kształtujący się na poziomie 14,8% predestynuje gminę do rozwoju chowu bydła. Z przeprowadzonych rozmów z rolnikami dotyczących zamierzeń na przyszłość w zakresie hodowli wynika, że dotychczasowe kierunki produkcji zwierzęcej (z przewagą trzody chlewnej) zostaną utrzymane. Wzrost produkcji zwierzęcej, w tym zwiększenie udziału bydła w strukturze stada, powinna spowodować przebudowa struktury agrarnej, a także rozwój grup producentów rolnych i rolniczych organizacji branżowych. Proces ten musi być wspierany z zewnątrz. Dużą w tym rolę winna przypaść działającym w pobliżu zakładom mleczarskim w Brzegu Głogowskim (gmina Żukowice) oraz w Lubinie. Powinny one pozyskiwać nowych kontrahentów oraz udzielać im skutecznej pomocy np. przy modernizacji budynków inwentarskich i pozyskiwaniu materiału hodowlanego wysokiej klasy.

Wykorzystując warunki przyrodnicze, zwłaszcza w południowej części gminy, należy propagować również chów bydła mięsnego, dającego produkty o niskiej zawartości cholesterolu (tzw. „zdrowa żywność”) i nie wymagającego dużych nakładów pracy. (...)

11 OBSZARY NARAŻONE NA NIEBEZPIECZEŃSTWO POWODZI I OSUWANIA SIĘ MAS ZIEMNYCH

Ze względu na słabo rozwiniętą sieć wód powierzchniowych na terenie gminy Gaworzyce nie występują obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi i osuwania się mas ziemnych.

12 OBIEKTY LUB OBSZARY, DLA KTÓRYCH WYZNACZA SIĘ W ZŁOŻU KOPALINY FILAR OCHRONNY

Na terenie gminy nie występują takie obiekty i obszary.

13 OBSZARY POMNIKÓW ZAGŁADY I ICH STREF OCHRONNYCH ORAZ OBOWIĄZUJĄCE NA NICH OGRANICZENIA PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ

Na terenie gminy nie występują obszary pomników zagłady.

14 OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCEŃ, REHABILITACJI LUB REKULTYWACJI

W gminie Gaworzyce niemal cała sieć osiedleńcza wymaga kompleksowej rewitalizacji i rehabilitacji ze szczególnym uwzględnieniem obiektów o znaczeniu historycznym wraz z otoczeniem. Są to między innymi zespoły pałacowo – parkowe, w których przez wiele lat istniały PGR-y. Te obszary wymagają podjęcia natychmiastowych prac rewaloryzacyjnych.

Do rehabilitacji i przekształceń proponuje się przeznaczyć:

- tereny starej zabudowy o wysokich walorach architektonicznych,
- tereny zabytkowych parków i cmentarzy,
- tereny i obiekty nieczynnych zakładów przemysłowych

Podniesienie walorów estetycznych i wizerunku terenów wiejskich gminy ma podstawowe znaczenie dla rozwoju agroturystyki i turystyki, jak i rozwoju szeroko pojętych usług.

Na terenie gminy Gaworzyce nie występują tereny wymagające rekultywacji.

15 GRANICE TERENÓW ZAMKNIĘTYCH I ICH STREF OCHRONNYCH

Na terenie gminy nie występują tereny zamknięte za wyjątkiem terenów kolei.

16 INNE OBSZARY PROBLEMOWE

Na terenie gminy nie występują.

CZĘŚĆ C

**UZASADNIENIE PRZYJĘTYCH ROZWIĄZAŃ ORAZ SYNTEZA USTALEŃ PLANU
STUDIUM**

Studium gminy Gaworzyce określa kierunki działań gminy z zakresu następujących form działalności:

- w zakresie zmian w strukturze przestrzennej oraz przeznaczeniach terenów – projekt Studium zakłada rozwój nowych terenów inwestycyjnych w celu usprawnienia i poszerzenia działalności rolniczej, jak również w celu pobudzenia innych form działalności gospodarczej na terenie gminy,
- w zakresie ochrony środowiska przyrodniczego – projekt zakłada utrzymanie wszelkich terenów o wysokich walorach przyrodniczych, jak również proponuje zwiększenie obszarów zielonych, w celu utrzymania i ciągłego polepszania warunków przyrodniczych na terenie gminy,
- w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej – projekt zakłada ochronę i rewitalizację obiektów i urządzeń o wysokich walorach kulturowych, działania takie mają na celu zachowanie tożsamości kulturowej gminy, jak również dają możliwość wykreowania miejsc atrakcji turystycznych,
- w zakresie komunikacji – projekt Studium przenosi wszelkie zamierzenia inwestycyjne zarządców dróg krajowych i wojewódzkich, które zakładają nowe rozwiązania w zakresie drogi krajowej nr 3 i jej połączeń w innymi drogami, jak również projekt zakłada rezerwę terenów pod realizacją autostrady A-3,
- w zakresie infrastruktury – projekt zakłada dalszy rozwój systemów infrastruktury technicznej, jak również modernizację istniejących, w celu zapewnienia lepszych warunków bytowych dla mieszkańców oraz przygotowania dogodnych warunków rozwojowych na terenach inwestycyjnych,
- w zakresie kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej – projekt przedstawia propozycje rozwiązań dla polepszenia sytuacji sektora rolniczego w gminie, wskazuje alternatywne do obecnie funkcjonujących systemy produkcji rolnej.

Wszelkie ustalenia Studium stanowią podstawę do sporządzania i uszczegółowienia zamierzeń planistycznych na etapie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Dokument Studium pozwoli władzom gminy na wyznaczenie strategicznych celów rozwojowych dla gminy jak również uregulowanie i możliwość prowadzenia odpowiedniej do potrzeb gminy gospodarki przestrzennej.

WYKAZ

WYKAZ STANOWISK ARCHEOLOGICZNYCH WPISANYCH DO EWIDENCJI
WOJEWÓDZKIEGO KONSERWATORA ZABYTKÓW NA TERNIE GMINY GAWORZYCE